

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1

ปริญญาานิพนธ์
ของ
เพ็ญศรี จิตรชัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2554

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1

ปริญญาานิพนธ์
ของ
เพ็ญศรี จิตรชัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2554

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1

บทคัดย่อ
ของ
เพ็ญศรี จิตรชัย

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

พฤษภาคม 2554

เพ็ญศรี จิตรชัย. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชัยภูมิ เขต 1. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์นิภา ศรี ไพโรจน์, รองศาสตราจารย์ ดร.ส.วาสนา ประवालพฤษ์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ค่านิโคตระหว่างปัจจัยบางประการ ได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง กับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพติด และศึกษาน้ำหนัก ความสำคัญค่านิโคตของปัจจัยบางประการที่ส่งผลซึ่งกันและกันกับ ความสามารถในการจัดการ ความเสี่ยง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1 จำนวน 445 คน ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่ม แบบสองขั้นตอน(Two - Stage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม การเห็นคุณค่าในตนเอง แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว แบบสอบถามบทบาททางเพศ และแบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ค่านิโคต

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. สหสัมพันธ์ค่านิโคตระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง กับชุดตัวแปรตาม คือความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพติด ใน 2 ชุดแรก มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ .694 และ .305 ตามลำดับ ส่วนใน 2 ชุดหลัง มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ .131 และ .046 ตามลำดับ
2. ค่าน้ำหนักความสำคัญค่านิโคตระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง อยู่ในระดับที่ส่งผลซึ่งกันและกัน 2 ชุด
 - 2.1 ในชุดแรก พบว่า ชุดตัวแปรปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์และบรรยากาศในครอบครัว ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเสพติด
 - 2.2 ในชุดที่สอง พบว่า มีค่าน้ำหนักความสำคัญค่านิโคตอยู่ในระดับที่ส่งผล ซึ่งกันและกันได้สองแบบ โดยในแบบที่หนึ่ง ตัวแปรปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง และ

ความฉลาดทางอารมณ์ ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
ด้านการเสพติด และในแบบที่สองตัวแปรปัจจัยด้านลักษณะความเป็นชาย และลักษณะ
ความเป็นหญิงส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
ด้านการเกิดความแย้ง

THE STUDY OF RELATIONSHIP BETWEEN SOME FACTORS WITH
RISK MANAGEMENT ABILITY OF MATTAYOMSUKSA III
STUDENTS UNDER CHAIYAPHUM EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education degree in Educational Research and Statistics
at Srinakharinwirot University

May 2011

Pensri Jitchai. (2011). *The Study of Relationship between Some Factors with Risk Management Ability of Mattayomsuksa III Students Under Chaiphum Education Service Area Office 1*. Master Thesis, M.Ed. (Educational Research and Statistics). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Nipa Sripairot, Assoc. Prof Dr. Sor wasna Pravalpruk.

The purpose of this research were to study the canonical correlation analysis between some factors with risk management ability and to study canonical weights of each factors in five factors that relative contributed to four risk management ability. The sample consisted of 445 Mattayomsuksa III students under Chaiphum Education Service Area Office 1 under Chaiphum Education Service Area Office1 in second semester of 2009 academic year, and select by the two - stage random sampling. The instruments for this study were the self – esteem test, emotional quotient test, family atmosphere test, the Bem Sex Role Inventory for masculine and feminine and risk management ability test. Data were analyzed by using Canonical Correlation Analysis.

The result were as follow:

1. The canonical correaltion between the independent variables of five factors of self – esteem, emotional quotient, family atmosphere, masculinity and femininity with the dependent variables of four risk management ability of conflict, accident, pornography consumption and drug consumption had 4 function were equal to .694, .305, .131 and .046 respectively, the first two function were statistically significant at .01 level. But the second two function were not statistically significant.

2. The canonical weights of five factors relative contribute to risk management ability as the following.

- 2.1 In the first function had factors of emotional quotient and family atmosphere relative contribute to risk management ability of conflict and drug consumption.

- 2.2 In the second function had two type of canonical weight, the first type had factors of self – esteem and emotional quotient relative contribute to risk management ability of drug consumption , and the second type had factors of masculinity and femininity relative contribute to risk management ability of conflict.

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1

ของ

นางสาวเพ็ญศรี จิตรชัย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2554

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน

.....ประธาน

(รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

(รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตน์)

.....กรรมการ

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ส.วาสนา ประवालพุกษ์) (รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์)

.....กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. ส.วาสนา ประवालพุกษ์)

.....กรรมการ

(อาจารย์ ดร. สุวพร เข้มแข็ง)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดีได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างดียิ่ง และความกรุณาเอาใจใส่และอดทนเป็นพิเศษจาก รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ ประธานควบคุมปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ส.วาสนา ปรวาลพฤษ์ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา และแนะแนวทางขั้นตอนการทำงานวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ รวมทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัยที่มีคุณค่ายิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ชูศรี วงศ์รัตนะ ประธานกรรมการสอบปากเปล่า ปริญญาานิพนธ์ และอาจารย์ ดร. สุวพร เข้มเฮง กรรมการสอบปากเปล่าปริญญาานิพนธ์ ที่ได้เมตตาให้กำลังใจ และกรุณาให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแก้ไขปรับปรุง จนทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.อุไร จักรศรีมงคล อาจารย์ ดร. สุวิมล กฤษศยาสา อาจารย์ ดร.รณิดา เขยชุ่ม อาจารย์ ดร. พนา จินดาศรี และอาจารย์อรพรรณ ศิวรัตน์ ที่ได้กรุณาตรวจสอบ ให้ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครู - อาจารย์ นักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกท่านในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและโรงเรียนที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ ที่ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณแวววิ ลีพิทวนิช ที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือในการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสหสัมพันธ์คานิคอลในปริญญาานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา และขอขอบคุณเพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ และทุกกำลังใจที่มีส่วนทำให้การทำปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ความดีงามและคุณประโยชน์ทั้งหลายที่เกิดจากปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกและบูชาพระคุณแก่บุพการีของผู้วิจัย และบูรพคณาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมสั่งสอนและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ อันเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เพ็ญศรี จิตรชัย

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานของการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง.....	7
การเห็นคุณค่าในตนเอง.....	21
ความฉลาดทางอารมณ์.....	25
บรรยากาศในครอบครัว.....	31
บทบาททางเพศ.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	34
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	36
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	38
ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	42
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	55
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ	65
สังเขป ความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการวิจัย.....	65
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	66
อภิปรายผล.....	67
ข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	78
ภาคผนวก ก	79
ภาคผนวก ข	86
ภาคผนวก ค	103
ประวัติย่อผู้วิจัย	105

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	37
2 ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการและความสามารถในการจัดการความเสี่ยง	57
3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างปัจจัยบางประการกับ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง.....	59
4 ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตาม ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง.....	61
5 ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตาม ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง.....	62
6 การส่งผลซึ่งกันและกันระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ด้าน กับชุดตัวแปรตาม ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน.....	63
7 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถาม ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง.....	80
8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถาม การเห็นคุณค่าในตนเอง.....	82
9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถาม ความฉลาดทางอารมณ์.....	83
10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถาม บรรยากาศในครอบครัว.....	84
11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถามบทบาททางเพศ.....	85

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	6
2 องค์ประกอบของทักษะชีวิตในประเทศไทย	11
3 องค์ประกอบของทักษะชีวิต	13
4 ลำดับขั้นการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	34

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เด็กและเยาวชนถือว่าเป็นทรัพยากรอันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต เนื่องจาก สังคมยุคโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกทิศทาง กลายเป็นสังคมที่เกิดการแข่งขันอยู่ตลอดเวลา ความสัมพันธ์และความเข้าใจระหว่างบุคคลในครอบครัวอันดั่งมรดกของภาวะตั้งเครียดจากการปรับตัวสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนถูกปล่อยปะละเลยมากขึ้น ก่อปรกกับการรับข้อมูลข่าวสารที่โยงใยครอบคลุมทั่วทุกมุมโลก นำมาซึ่งค่านิยมสมัยใหม่ที่ผิดไปจากค่านิยมที่ดั้งเดิมของไทย จึงทำให้เด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับความเสี่ยงมากมาย อาทิเช่น ความเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาท การใช้ความรุนแรง ความเสี่ยงต่อการบริโภค การรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด ความเสี่ยงต่อการติดโรคร้ายแรงจากการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น นอกจากนี้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ ต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนเป็นที่สนใจของเพศตรงข้าม มีความคิดเป็นอิสระ อาจจะไม่ประพฤติตนไม่เหมาะสมได้ง่าย โดยไม่ไตร่ตรองว่าการกระทำของตนนั้นถูกหรือผิด ดีหรือไม่ต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคมอย่างไร ดังนั้นวัยรุ่นจึงเป็นวัยที่เสี่ยงต่อการแสดงพฤติกรรมที่เป็นปัญหาได้ง่าย หากปล่อยให้พฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้นคงอยู่ต่อไปโดยไม่ได้รับการป้องกันและแก้ไขแล้ว แนวโน้มอาจนำไปสู่พฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีปัญหาด้านต่างๆได้ (กรมสามัญศึกษา. 2543: 23) พระครูสุนทรธรรมโสภณ (2547: 4 - 5) กล่าวถึงลักษณะและรูปแบบของปัญหาวัยรุ่นว่ามี การใช้สารเสพติดทั้งประเภทที่ผิดและไม่ผิดกฎหมาย มีค่านิยมการมีเพศสัมพันธ์เสรี การติดการพนัน มีค่านิยมฟุ่มเฟือยตามกระแสบริโภคและวัตถุนิยม เกเรก้าวร้าวมีความรุนแรงทางพฤติกรรมและอารมณ์ ติดเกมและอินเทอร์เน็ต ให้ความสำคัญต่อตนเองมากกว่าส่วนรวม ไม่มีความอดทนในการทำงานหนัก และขาดความรับผิดชอบ สอดคล้องกับพนม เกตุมาน (2550: ออนไลน์) ซึ่งกล่าวว่า วัยรุ่นจะมีพฤติกรรมเสี่ยงมาก เนื่องจากจิตใจวัยนี้ต้องการความสนุกสนาน ตื่นเต้น ทำท่าย ต้องการเป็นที่ยอมรับของคนอื่น อยากรู้ อยากเห็นอยากลอง มีอารมณ์ทางเพศมากขึ้น แต่ยังขาดการยั้งคิด ไตร่ตรอง และการควบคุมตนเอง นอกจากนี้ทิพยวรรณ กิตติพร (2545: 41) ยังได้สรุปไว้ว่า วัยรุ่นที่ก่อปัญหาสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่นนั้น มีปัญหาในการจัดการตนเองหรือยังไม่มีความสามารถในการจัดการตนเอง จะเห็นว่า ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ล้วนเป็นผลมาจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ขาดการยั้งคิด ขาดการเผชิญปัญหา ด้วยสติ ขาดการเตรียมตัวที่ดีในการเลือกใช้ชีวิต และขาดทักษะในการจัดการกับความเสี่ยงที่ถาโถมเข้ามา

การเตรียมเยาวชนให้พร้อมสำหรับอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง เพื่อให้เยาวชนรู้จักคิด วางแผน และตัดสินใจ เลือกได้อย่างฉลาด มีแนวทางในการดำเนินชีวิต สามารถปรับตัวให้เข้ากับ สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างเหมาะสม เยาวชนที่ดีควรมีลักษณะมุ่งอนาคต โดยเป็นผู้ที่เห็น ความสำคัญของอนาคต มีความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นผลดีที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ อย่างเหมาะสม (สุรพงษ์ ชูเดช. 2531: 4)

การศึกษาเป็นหัวใจของการพัฒนาคน อันเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าของสังคมให้มีคุณภาพ มีคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ .ศ. 2542 และเป็นไปตาม เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545) เป้าหมายของการจัดการศึกษาในทุกระดับจะ ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการ พัฒนาคน การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ ในด้านองค์ความรู้ ทักษะ ความสามารถ คุณลักษณะทางกายและจิตใจ ทั้งส่วนที่เป็นมาตรฐานการ เรียนรู้เชิงสากล และคุณภาพการเรียนรู้ที่ตอบสนองการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทักษะหนึ่งที่มี ความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงตน เพื่อให้สามารถแข่งขันในทางเศรษฐกิจ ก็คือ ความสามารถในการจัดการ (ศรีสมร พุ่มสะอาด; และคนอื่น ๆ. 2543: 2-3) นอกจากนี้ความสามารถในการจัดการ ยังเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นขั้น เป็นตอน เพราะเป็นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 2) ดังนั้นจึงจำเป็นที่ระบบการศึกษาจะต้องช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนส่วนใหญ่ เพื่อที่จะ สามารถเผชิญ ปัญหารอบตัว และภูมิคุ้มกันเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างครอบครัว ในอนาคตต่อไป (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์; และคณะ. 2538: 2)

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน จึงมีโอกาสสัมผัสและคลุกคลีกับ เด็กและเยาวชน ซึ่งพบว่า ปัจจุบันเด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับภาวะเสี่ยงมากขึ้น และที่น่าเป็นห่วง อย่างยิ่งก็คือ เด็กและเยาวชนเหล่านี้ขาดทักษะในการจัดการและแก้ปัญหาความเสี่ยง ซึ่งส่งผลให้เด็ก และเยาวชนเหล่านี้ มีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปในทางลบ และประสบปัญหาชีวิตมากมายและนับวันจะ ยิ่งรุนแรงขึ้น อันจะเป็นสาเหตุสำคัญยิ่งต่อการเลือกดำเนินชีวิตในอนาคต รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาสังคมและประเทศชาติอีกด้วย

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการ กับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเรียนรู้และ พัฒนาความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาโดยใช้การวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์ คาโนนิคอลล ดังรายละเอียด

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์คาโนนิคอลลระหว่างปัจจัยบางประการได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง กับ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงแต่ละด้านได้แก่ ด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพสิ่งเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1

2. เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอลลของปัจจัยบางประการได้แก่ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง ที่ส่งผลซึ่งกันและกันกับ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพสิ่งเสพติด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องและส่งผลซึ่งกันและกันกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1 ซึ่งเป็นข้อมูลในการหาแนวทาง อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนา นักเรียนให้มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงได้ด้วยตนเอง

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1 จาก 70 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 5,091 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1 จำนวน 445 คน ซึ่งได้มาจากการซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ชุดตัวแปรที่หนึ่ง คือ ปัจจัยบางประการ จำแนกเป็น
 - 1.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 1.2 ความฉลาดทางอารมณ์
 - 1.3 บรรยากาศในครอบครัว
 - 1.4 ลักษณะความเป็นชาย
 - 1.5 ลักษณะความเป็นหญิง
2. ชุดตัวแปรที่สอง คือ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง จำแนกเป็น 4 ด้าน ได้แก่
 - 2.1 ด้านการเกิดความขัดแย้ง
 - 2.2 ด้านการเกิดอุบัติเหตุ
 - 2.3 ด้านการบริโภคสื่อลามก
 - 2.4 ด้านการเสพสิ่งเสพติด

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง (Risk Management Ability)** หมายถึง ความพยายามของนักเรียนจะปฏิเสธ ลด หลีกหนี อดทน หรือยอมรับสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือคุกคามต่อชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อให้ชีวิตมีความปลอดภัยและสามารถแก้ไขปัญหาได้โดยไม่เสียสัมพันธภาพ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1.1 **ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ด้านการเกิดความขัดแย้ง** หมายถึง การกระทำหรือความพยายามของนักเรียน ที่จะปฏิเสธ ลด หลีกหนี อดทน หรือยอมรับสถานการณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีแนวโน้มไปสู่การเข้าใจผิด การไม่ยอมรับ การโต้แย้ง การทะเลาะวิวาท ใช้วาจา ร่างกาย และอาวุธเข้าทำร้ายร่างกาย จิตใจ ของบุคคลอื่น โดยไม่เสียสัมพันธภาพ

1.2 **ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ** หมายถึง การกระทำหรือความพยายามของนักเรียน ที่จะปฏิเสธ ลด หลีกหนี อดทน หรือยอมรับสถานการณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีแนวโน้มในการนำไปสู่การกระทำใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้รถใช้ถนน ซึ่งมีโอกาสทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพหรือชีวิต เช่น การไม่สวมหมวกนิรภัย การไม่คาดเข็มขัดนิรภัย ขณะขับซิ่งรถ การไม่ปฏิบัติตามกฎจราจร เป็นต้น

1.3 **ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก** หมายถึง การกระทำหรือความพยายามของนักเรียน ที่จะปฏิเสธ ลด หลีกหนี อดทน หรือยอมรับสถานการณ์ เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีแนวโน้มไปสู่การเสพสื่อในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ เสียง ภาพ ที่ปรากฏออกมาจากช่องทางการเผยแพร่ที่หลากหลายซึ่งมีเนื้อหาทำให้อื่นรับรู้และเข้าใจความหมายในทางที่เป็นการยั่วยุ

ทางกามารมณ์ ขัดต่อกฎหมาย และเป็นการทำให้อายุของศีลธรรมอันดีลดลง ได้แก่ อินเทอร์เน็ต หนังสือ วีดีโอ/วีซีดี/ดีวีดี ภาพยนตร์ การ์ตูน เกม และโทรศัพท์มือถือ อันจะเกิดผลเสียต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิตและทรัพย์สิน

1.4 ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด หมายถึง การกระทำหรือความพยายามของนักเรียน ที่จะปฏิเสธ ลด หลีกหนี อดทน หรือยอมรับสถานการณ์ เพื่อจะป้องกันตนเองจากบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด

2. ปัจจัยบางประการ หมายถึงตัวแปรที่ส่งเสริมหรือยับยั้งที่ส่งผลซึ่งกันและกัน กับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ประกอบด้วย

2.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self – Esteem) หมายถึง การตัดสินคุณค่าของตนเอง ตามความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความสามารถ การประสบความสำเร็จ การยอมรับนับถือตนเอง การพึ่งตนเอง คิดว่าตนเองมีค่าในสังคม ตลอดจนได้รับการยอมรับจากครอบครัว คนรอบข้าง และสังคม ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามวัดการเห็นคุณค่าในตนเองที่สร้างขึ้นตามแนวคิดของ มาสโลว์ (Maslow, 1970)

2.2 ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient) หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการใช้สติรับรู้ถึงอารมณ์และควบคุมตนเอง ทำให้สามารถเข้าใจและรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น ใช้ปัญญาในการแสดงอารมณ์และควบคุมอารมณ์ให้สามารถรับและปรับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.3 บรรยากาศในครอบครัว (Family atmosphere) หมายถึง สภาพทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับวิธีการ อบรมเลี้ยงดูหรือการปฏิบัติต่างๆ ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความรู้สึกและเจตคติของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา รวมทั้งการแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว และการส่งเสริมและสนับสนุนจากครอบครัว ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบสอบถามวัดบรรยากาศในครอบครัวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

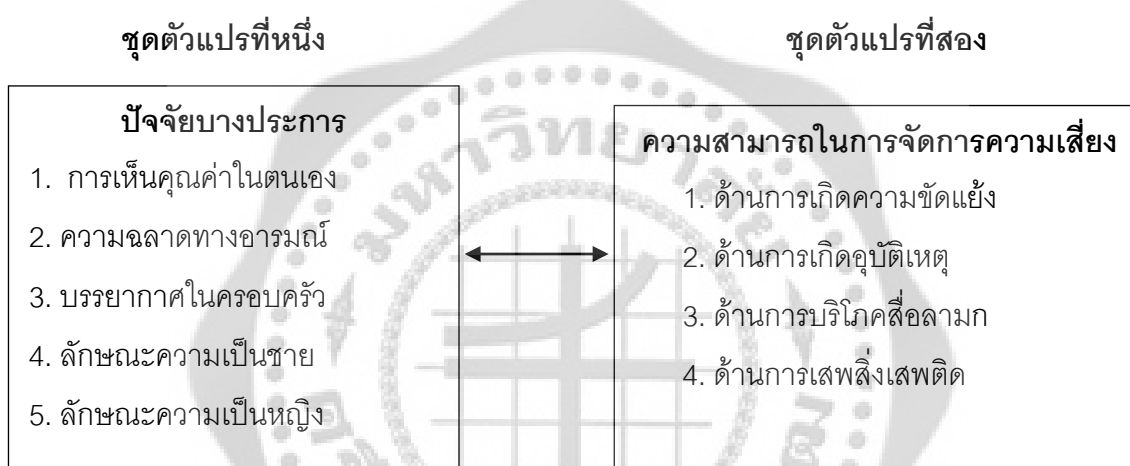
2.4 ลักษณะความเป็นชาย (Masculinity) หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งแสดงออกในลักษณะของความมีอำนาจในสังคม ความมีอิสระ ความกล้าหาญ ปกป้องตนเองได้ ความทะเยอทะยานและความเข้มแข็ง

2.5 ลักษณะความเป็นหญิง (Femininity) หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่สนับสนุนหรือเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแสดงออกในลักษณะของความผูกพัน สุภาพอ่อนโยน เป็นมิตร มีลักษณะยอมตาม และให้ความสนใจตนเองและคนรอบข้าง

ในการวิจัยครั้งนี้สามารถวัดลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงได้จากแบบสอบถามบทบาททางเพศตามทฤษฎีของเบ้มที่ณัฐกานต์ ทองสนธิ (2549) แปล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ และบรรยากาศในครอบครัว ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับ ทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม และการเผชิญปัญหา ซึ่งทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม และการเผชิญปัญหานี้เป็นปัจจัยหนึ่งของความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง กับ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพติด ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์กันในนิคอลกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง แต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1
2. ปัจจัยอย่างน้อยหนึ่งด้าน ส่งผลซึ่งกันและกันกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง แต่ละด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

1. ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
 - 1.1 ความหมายของความเสี่ยง
 - 1.2 ความหมายของการจัดการ
 - 1.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการจัดการ
 - 1.4 องค์ประกอบของความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
2. การเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 2.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง
 - 2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ของมาสโลว์
3. ความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์
 - 3.3 การสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
4. บรรยากาศในครอบครัว
 - 4.1 ความหมายของบรรยากาศในครอบครัว
 - 4.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู
 - 4.3 ลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู
5. บทบาททางเพศ
 - 5.1 ความหมายของลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง
 - 5.2 แนวคิดทฤษฎีบทเกี่ยวกับพัฒนาการของบทบาททางเพศ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

1.1 ความหมายของความเสี่ยง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 41) ให้ความหมายของคำว่า เสี่ยง ว่าหมายถึง ถึงลองเผชิญดู ทำลงไปโดยไม่เกรงภัยอย่างไม่เห็นแก่ชีวิต

สารานุกรมเสรี (2550: ออนไลน์) ให้ความหมายของความเสี่ยง ไว้ว่า คือ ความไม่แน่นอน

ต่อการประสบกับเหตุการณ์ หรือ สภาวะที่เราต้องเผชิญกับสถานการณ์อันไม่พึงประสงค์โดยมีความ น่าจะเป็น หรือโอกาสในสิ่งนั้นๆเป็นศูนย์

เดินวีร็อบเมนท์ แบซิฟิก (2550: ออนไลน์) ได้นิยามความหมายของ ความเสี่ยงว่าหมายถึง ช่องทางที่จะก่อให้เกิดความสูญเสีย “ผลลัพธ์ของความน่าจะเป็น และความรุนแรงที่จะก่อให้เกิด ความสูญเสีย”

จันท์ชิตา พุกษานนท์ (2537: 141 – 144) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรมเสี่ยง หมายถึง พฤติกรรมที่ทำแล้วเสี่ยงต่อการเสียชีวิต พิการ ทูพผลภาพ เกิดผลเสียต่อสุขภาพอนามัย

ธินี เขียวอยู่ (2546: 5) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงไว้ว่า หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่ เสี่ยงต่อการเกิดผลเสียต่อสุขภาพ

พนม เกตุมาน (2550: ออนไลน์) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นว่า เป็น พฤติกรรมที่นำมาหรือเป็นสาเหตุให้เกิดความเสี่ยงต่อการดำเนินชีวิต ทำให้ร่างกายเป็นอันตราย สูญเสียหน้าที่ ขาดโอกาสพัฒนาตามปกติหรือเสียชีวิต

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ความเสี่ยง หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มีแนวโน้มไปสู่ความไม่ แน่นอนของสภาวะการณ์ต่างๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาหรือผลเสียและความไม่ปลอดภัยต่อตนเองและ ผู้อื่น ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

1.2 ความหมายของความสามารถในการจัดการ

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของความสามารถในการจัดการไว้ในลักษณะต่างๆ กันดังนี้ ไชศรี คนจริง (2537: 11) ได้ให้ความหมาย “การจัดการ” ไว้ว่า หมายถึง หน้าที่การจัด ระเบียบ การดำรงไว้ซึ่งสถานภาพภายในของกลุ่มหรือหน่วยงาน เพื่อให้การทำงานของกลุ่มหรือ หน่วยงานทำงานร่วมกันจนบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและได้ผลดีที่สุด

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2540: 3) ได้ให้ความหมาย “การจัดการ” ไว้ว่า หมายถึง เป็นความพยายามของบุคคลที่จะจัดระบบงานในการทำงานเดี่ยว และจัดระบบคนในการทำงานกลุ่ม เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์ (2547: 15) ได้ให้ความหมายของการจัดการตนเองว่า คือ ความสามารถในการแก้ปัญหาของตนเอง

จารุณี ยังสุข (2552: 9) สรุปความหมายของความสามารถในการจัดการตนเองไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่นักเรียนสามารถควบคุม กำกับความรู้สึก การกระทำ และความคิดของ ตนเองให้ถูกต้องเหมาะสมโดยตัวของนักเรียนเอง

สิทธิพงษ์ สุพรม (2549: 24) สรุปความหมายของความสามารถในการจัดการว่า หมายถึง ความพยายามของบุคคลที่จะทำงานอย่างเป็นระบบ ทั้งงานส่วนตัวและส่วนรวม ซึ่งใช้วิธีการและ

เทคนิคในการทำงานที่แตกต่างกันตามความเหมาะสม โดยคำนึงถึงคุณภาพ ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สารานุกรมเสรี (2550: ออนไลน์) ให้ความหมายของ การจัดการความเสี่ยง หรือ การบริหาร ความเสี่ยง (Risk Management) กระบวนการในการระบุ วิเคราะห์(en:risk analysis) ประเมิน (en:risk assessment) ดูแล ตรวจสอบ และควบคุมความเสี่ยงที่สัมพันธ์กับ กิจกรรม หน้าที่และ กระบวนการทำงาน เพื่อให้องค์กรลดความเสียหายจากความเสี่ยงความเสี่ยงมากที่สุด อันเนื่องมาจากภัยที่ องค์กรต้องเผชิญในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือเรียกว่า อุบัติภัย (Accident)

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า การจัดการความเสี่ยงหมายถึง ความพยายามในการจัดระบบ ระเบียบ วิเคราะห์ ตรวจสอบ เพื่อควบคุมความเสี่ยงหรือการกระทำใดๆ ที่มีแนวโน้มไปสู่ความ ไม่แน่นอนของสภาวะการณ์ต่างๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาหรือผลเสียและความไม่ปลอดภัยต่อตนเอง และผู้อื่น ทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อดำรงไว้ซึ่งสถานภาพภายในของตนเอง กลุ่มหรือหน่วยงาน

1.3 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการ

เสถียร เหลืองอร่าม (2525: 15-17) ได้รวบรวมทฤษฎีด้านการจัดการไว้ 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการจัดการที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับมนุษย์ ทฤษฎีการจัดการที่ต้องยึดถือสถาบันสังคม และทฤษฎีการจัดการที่เกี่ยวข้องกับภาวะจิตของมนุษย์ ดังนี้

1. ทฤษฎีการจัดการที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับมนุษย์

นักทฤษฎี ได้แก่ พาร์สัน (เสถียร เหลืองอร่าม . 2525: 15 ;อ้างอิงจาก Tacolt Parsons) เป็นนักสังคมวิทยาและเป็นอาจารย์สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในวิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา ระบุว่า คนทุกคนย่อมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานและการจัดการงานทุกรูปแบบ ซึ่งจะต้องมี ผู้นำเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้เกิดความสำเร็จในการจัดการงาน บุคคลแต่ละ บุคคลก็มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบไม่เหมือนกันจะต้องปฏิบัติงานไปตามบทบาทหน้าที่อย่างเป็นทางการโดยอาศัยการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง

2. ทฤษฎีการจัดการที่ต้องยึดถือสถาบันสังคม

พาร์สัน (เสถียร เหลืองอร่าม . 2525: 16 ;อ้างอิงจาก Tacolt Parsons) ได้แบ่งสถาบัน บุคคลออกเป็น 4 ระดับ คือ 1) ระดับเทคนิค 2) ระดับบุคลากรบริหาร 3) ระดับสถาบันบุคคล 4) ระดับสังคมบุคคล ตามทฤษฎีพาร์สันกล่าวว่า ถ้าแบ่งงานตามหน้าที่การงาน ซึ่งจะได้ผลสูงสุด นั้นจะต้องคำนึงถึงพฤติกรรมของบุคคลภายนอกองค์กรด้วย ในส่วนของการดำเนินงานผู้บริหารที่ จะต้องใช้ความสามารถในการที่จะต้องใช้พฤติกรรมของบุคคลภายในองค์กรโดยใช้ตัวกลางหรือ สื่อกลางต่างๆ เป็นเครื่องช่วยให้เกิดการผสมผสาน อันเป็นเป้าหมายแห่งความสำเร็จ

3. ทฤษฎีการจัดการที่เกี่ยวข้องกับภาวะจิตของมนุษย์

พุกซ์ (เสถียร เหลืองอร่าม . 2525: 17 ;อ้างอิงจาก D.S. Pugh) ได้กล่าวว่าการจัดการงานเป็นวิธีการที่นำเอาสังคมวิทยาและจิตวิทยามาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการจัดการงาน ซึ่งลักษณะของสังคมวิทยาและจิตวิทยาตามที่ พุกซ์ ได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการ ทำให้เขารวบรวมและจัดหมวดหมู่ของทฤษฎีนี้ออกเป็น 5 หมวดหมู่ คือ ทฤษฎีการจัดการ ทฤษฎีโครงสร้าง ทฤษฎีกลุ่ม ทฤษฎีเอกภาพ และทฤษฎีเทคนิควิทยา

กรมวิชาการ (2543: 22-25) ได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีการจัดการไว้ 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการจัดการแบบวิทยาศาสตร์ ทฤษฎีการจัดการเป็นกระบวนการ ทฤษฎีการจัดการเชิงปริมาณ ทฤษฎีการจัดการเชิงระบบ และทฤษฎีการจัดการเชิงสถานการณ์

1. แนวคิดและทฤษฎีการจัดการแบบวิทยาศาสตร์

แนวคิดการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์เน้นที่การปรับปรุงการผลิตโดยการแสวงหาวิธีที่ดีที่สุด และให้ความสนใจกับปัญหาบุคคลมากขึ้น โดยคำนึงถึงเรื่องการประสานงาน และการสร้างแรงจูงใจ ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นบิดาแห่งแนวคิดทางการบริหารเชิงวิทยาศาสตร์คือ เฟรเดอริก วินสโลว์ เทย์เลอร์ (Fre'derick Winslow Taylor) เขาเป็นผู้ริเริ่มองค์การที่มีรูปแบบเป็นผู้นำวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาแก้ไขปัญหที่พบในโรงงานที่เขาทำอยู่ เป็นการนำหลักการที่มีเกณฑ์เข้ามาแทนที่วิธีการลองผิดลองถูกที่เคยใช้กัน โดยมีหลักการสำคัญดังนี้

1.1 พัฒนาวิธีการทำงานที่ดีที่สุด (One best way) ที่ผ่านการวิเคราะห์ห้อย่างมีหลักเกณฑ์แทนการใช้กฎที่ไม่แน่นอน (rule of thumb)

1.2 ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีหลักเกณฑ์ คัดเลือก ฝึกหัด สอน และพัฒนาคนงานให้มีคุณสมบัติตรงตามงานที่ปฏิบัติ เพราะในอดีตคนงานจะทำงานของตนและแสวงหาประสบการณ์ไปเรื่อยจนพบวิธีที่ดีที่สุดด้วยตนเอง

1.3 มีการร่วมมือกับคนงานอย่างจริงจัง เพื่อให้เชื่อมั่นว่างานทั้งหมดได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้พัฒนาขึ้น

1.4 มีการแบ่งงานและความรับผิดชอบระหว่างการจัดงาน

2. แนวคิดและทฤษฎีการจัดการเป็นกระบวนการ

แนวคิดเน้นกระบวนการเป็นกระบวนการทำงานโดยอาศัยบุคคลอื่น มีการดำเนินการเป็นขั้นตอนต่างๆ ที่กำหนดไว้ในองค์การ กลุ่มแนวคิดนี้เห็นว่าประสิทธิภาพขององค์การจะเพิ่มขึ้นได้โดยการปรับปรุงกระบวนการบริหาร ซึ่งถือว่าเป็นวิถีทางที่นำไปสู่จุดมุ่งหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้เสนอแนวคิดไว้ว่า องค์ประกอบมูลฐานของการจัดการมีอยู่ 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดหน่วยงาน การบังคับบัญชา ประสานงาน และการควบคุมให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว

3. แนวคิดการจัดการเชิงระบบ

แนวคิดด้านระบบเป็นการจัดการที่เน้นกลยุทธ์ ศึกษาส่วนต่างๆ ของระบบภายใน จะมีธรรมชาติที่เกี่ยวข้งกันและกัน มีความสัมพันธ์กัน การวิเคราะห์เชิงระบบเป็นความพยายามที่จะ กำหนดธรรมชาติของความสัมพันธ์ องค์ประกอบต่างๆ ที่อยู่ในระบบถึงแม้ระบบอาจจะเป็นการ แบ่งแยกออกเป็นกลุ่มย่อยๆ แต่ก็ยังมีความเกี่ยวข้งกัน องค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้มีความสัมพันธ์ ในการนำมาพิจารณาวัตถุประสงค์ลวงหน้า

สำหรับการจัดการเชิงระบบนั้นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งเกี่ยวกับระบบคือ การวางแผน ซึ่ง ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคคล การอำนวยความสะดวก และการควบคุมงาน ความคิดเชิงระบบนี้เกี่ยวข้องกับการวางแผนเป็นอย่างมาก ซึ่งสแกนแดน และคนอื่นๆ (พิศิษฐุ ตันทวนิช และคนอื่นๆ. 2542: 28; อ้างอิงจาก Scandan; Key. 1979) ได้กล่าวถึงขั้นตอน การวางแผนไว้ 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การตั้งเป้าประสงค์ (Goals) และวัตถุประสงค์ (Objectives)
 ขั้นที่ 2 การกำหนดนโยบาย (Policies) และยุทธศาสตร์ (Strategies) เพื่อจะ
 นำไปสู่วัตถุประสงค์
 ขั้นที่ 3 จัดทำแผนระยะกลาง และแผนระยะสั้นในการทำงานตามนโยบาย
 ขั้นที่ 4 ระบุรายละเอียดของการดำเนินงานในแต่ละแผน
 ทั้งนี้ การวางแผนจะต้องอาศัยวิธีการเชิงระบบ ซึ่งจะทำให้เกิดภาพรวมเป็นอันหนึ่ง
 อันเดียวกัน และการวางแผนนั้นจะต้องประกอบด้วย ข้อมูลเข้า ขบวนการ ข้อมูลออก สิ่งสะท้อน
 กลับ ทั้ง 4 ขั้นมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

4. แนวคิดการจัดการเชิงปริมาณ

การศึกษาตามวิธีการของกลุ่มนี้ได้นำเอาเทคนิคเชิงปริมาณมาช่วยในการตัดสินใจ เพื่อ เป็นการตัดสินใจที่สมเหตุสมผล โดยอาศัยเทคนิคทางคณิตศาสตร์มาใช้ในการหาวิธีการแก้ปัญหา ที่ถูกต้องที่สุด สาระสำคัญ 3 ประการที่ทำให้การตัดสินใจต่างๆ ถูกต้องยิ่งขึ้น คือ

4.1 ปัญหาต่างๆ จะถูกทดแทนเป็นสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ ซึ่งจะช่วยให้
 ข้อปัญหาชัดเจนขึ้นและช่วยให้สะดวกในการแก้ปัญหาโดยใช้คณิตศาสตร์

4.2 แต่ละปัญหาจะถูกสร้างขึ้นเป็นชุดสมการหรือตัวแบบ และแต่ละตัวแบบ
 ดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และบอกให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ
 เหล่านี้ ตัวแบบที่สร้างขึ้นจะแสดงภาพพจน์ของปัญหาทั้งหมดได้อย่างครบถ้วนเป็นระบบได้ดีกว่า
 การแก้ปัญหาโดยไม่เป็นระเบียบโดยใช้ความนึกคิดของผู้บริหาร

4.3 ข้อมูลทางคณิตศาสตร์ต้องมีอย่างครบถ้วน และจะต้องมีการให้น้ำหนักปริมาณ
 การกำหนดเป็นปริมาณดังกล่าวนี้ จึงต้องอาศัยความพยายามเป็นอย่างมาก เทคนิคเชิงปริมาณ

ที่ได้รับความนิยมอย่างมาก ได้แก่ เทคนิคของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Operation Research หรือ OR) เช่น โปรแกรมเชิงเส้นตัวแบบแถวคอย ตัวแบบจำลองสถานการณ์

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเชิงปริมาณได้ถูกนำมาพิจารณาและประยุกต์ใช้ในการบริหารสมัยใหม่ในลักษณะของวิทยาการ (Management Science) ซึ่งเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารสมัยใหม่ เพราะเป็นวิธีการที่เน้นการใช้เทคนิคเชิงปริมาณ (Quantitative Techniques) ในการตัดสินใจและการควบคุม ทั้งนี้เนื่องจากองค์การมีความสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ทำให้ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจำนวนมาก ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จำเป็นต้องเป็นข้อมูลที่ใช้การได้เพื่อให้การตัดสินใจและการควบคุมมีคุณภาพมากขึ้น

5. แนวคิดการจัดการเชิงสถานการณ์

จากแนวคิดที่ได้กล่าวมาทั้งหมด นับได้ว่ามีส่วนช่วยในการจัดการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น องค์การประสบผลสำเร็จมากขึ้น แต่ก็ยังคงมีปัญหาหรือข้อบกพร่องที่แต่ละกลุ่มแนวคิดที่ไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านั้นได้ จากข้อบกพร่องของแต่ละกลุ่มดังกล่าว นำมาสู่การคิดค้นวิธีการที่จะนำเทคนิคมาใช้ในสถานการณ์บางกรณีที่ไม่สามารถใช้ได้ดีเท่าที่ควร ซึ่งสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมขององค์การที่ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

5.1 สภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศที่มีอิทธิพลต่อองค์การ

5.2 สภาพแวดล้อมภายใน คือ ข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรขององค์การ อันได้แก่ เทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการผลิต ลักษณะงานที่คนทำงาน และคนทำงานซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การเลือกพนักงาน การอำนวยความสะดวก การควบคุม ทั้งนี้อิทธิพลของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์การซึ่งผู้บริหารจะต้องจัดการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ซึ่งระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการมีบทบาทสำคัญอย่างมาก เนื่องจากระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการจะให้สารสนเทศเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมดังกล่าวต่อผู้บริหาร เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและตัดสินใจให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

จากทฤษฎีการจัดการข้างต้น จะเห็นว่าการทำงานที่บุคคลจะสามารถปฏิบัติหน้าที่หรือกิจกรรมให้สำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องมีความสามารถในการจัดการที่ดี มีการวางแผนเป้าหมายที่ชัดเจน มีการกำหนดวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการกำหนดขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีการประเมินผลงานที่เกิดจากการวางแผน เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขผลงานให้ดียิ่งขึ้น

1.4 องค์ประกอบของความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

มีผู้กำหนดลักษณะของผู้ที่มีความสามารถในการจัดการไว้ดังนี้

แสงอุษา โรจนานนท์ และกฤษณ์ รุยาพร (2548: 12-14) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่จะสามารถจัดการกับชีวิตตนเองได้ดีนั้นจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. การเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของตนเอง
2. มีความสามารถในการจัดการกับสมดุลของชีวิตโดยเฉพาะสมดุลทางอารมณ์
3. ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายของชีวิต
4. ความสามารถในการทำความเข้าใจและปรับตัวให้เข้ากับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวได้ดี
5. การรู้จักทำใจให้มีความสุขกับสิ่งที่ตนเองเลือกหรือกระทำ

พงษ์ ภาวิจิตร (2549: 92-99) สรุปว่าผู้ที่มีความสามารถในการจัดการตนเองจะต้องมีศักยภาพในด้านต่อไปนี้

1. ศักยภาพในการรับมือกับความซับซ้อน คือ ความสามารถในการรับมือกับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ความขัดแย้งต่างๆ หรือความยุ่งยากที่เกิดจากงานหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

2. ศักยภาพในการนำตนเอง คือ ความสามารถในการตั้งเป้าหมายของตนเองพร้อมๆ กับหาแนวทางลงมือทำเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้

3. ศักยภาพในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง คือ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มีความสนใจสิ่งใหม่ และนำไปสู่การค้นคว้าหาคำตอบ กล่าวคือ การอยากได้ใคร่ดีด้วยตนเอง

4. ศักยภาพในการสร้างสรรค์ คือ มีความคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะความคิดใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการแสวงหาความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ใช้กับตนเองได้ด้วย

5. ศักยภาพในการตัดสินใจรับความเสี่ยงที่คำนวณได้ คือ ไม่กลัวที่จะผิดพลาดบ้าง หากได้พยายามถึงที่สุดแล้ว สามารถปรับตัวอยู่ในสถานการณ์ที่อึมครึม กระอักกระอ่วน และรับมือกับความท้าทายได้ หรือสามารถหาแนวทางแก้ปัญหาได้

6. ศักยภาพในการใช้ความคิดระดับสูง คือ เข้าใจเรื่องนามธรรม สามารถวิเคราะห์เปรียบเทียบ ดีความ สังเคราะห์เรื่องที่ซับซ้อนจากความรู้หลายๆ สาขาได้

สำหรับองค์การอนามัยโลก (สมศักดิ์ สินธุระเวชณ์. 2544: 52; อ้างอิงจาก WHO. 1993.)

กำหนดว่าองค์ประกอบที่จะทำให้บุคคลมีความสามารถในการจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสมคือ การมีทักษะชีวิต ซึ่งประกอบด้วย

1. การตัดสินใจและการแก้ปัญหา
2. การมีความคิดสร้างสรรค์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ
3. การสื่อสารหรือมีสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่น

4. การตระหนักรู้ในตนเองและความเป็นมิตร

5. การจัดการกับอารมณ์และความเครียด

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงมีหลายองค์ประกอบ เช่น ทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม ทักษะการแก้ปัญหา การเผชิญปัญหา เป็นต้น ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1.4.1 ทักษะชีวิต

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ และคณะ (ฉวีวรรณ คล้ายนาถ. 2544: 11; อ้างอิงจาก ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์; และคณะ. 2538) กล่าวถึง องค์ประกอบของทักษะชีวิต ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความสามารถในการจัดการ ว่าประกอบด้วย ความรู้ เจตคติและทักษะ โดยมีเจตคติและทักษะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญและจากองค์ประกอบของทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลกนั้นประเทศไทยได้นำมาพัฒนา เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม วัฒนธรรมไทย และเพื่อง่ายต่อการพัฒนาโปรแกรมการเรียนการสอน โดยมีวิธีการสอน 2 แบบ คือ การสอนเจตคติและการสอนทักษะ แทนที่จะเป็นวิธีการสอนทักษะชีวิต 10 ชนิด ดังเช่นขององค์การอนามัยโลก ดังนั้นการสอนทักษะชีวิตตามแนวคิดนี้ สรุปได้ดังภาพประกอบ 2

เจตคติ	คุณค่าในตนเอง – ความรับผิดชอบต่อสังคม ความตระหนักในตน – ความเห็นใจผู้อื่น	กระบวนการสอนเจตคติ
องค์ประกอบร่วม	ความคิดสร้างสรรค์ – ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์	
ทักษะ	การสื่อสาร-ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การตัดสินใจ-การแก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์-การจัดการกับความเครียด	กระบวนการสอนทักษะ

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบของทักษะชีวิตในประเทศไทย

โดยธรรมชาติแล้วทักษะชีวิตจะมีความแตกต่างกันในแต่ละสังคมและวัฒนธรรม WHO (1997: 2) ได้สรุปทักษะชีวิตที่เป็นแกนหลัก (Core Set of life skills) ไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. การตัดสินใจ (Decision-making)
2. การแก้ปัญหา (Problem Solving)
3. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking)
4. ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical thinking)
5. การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Communication)

6. ทักษะการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล (Interpersonal relationship skills)
7. การตระหนักรู้ในตน (self-awareness)
8. ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy)
9. การจัดการกับอารมณ์ (Coping with emotion)
10. การจัดการกับความเครียด (Coping with stress)

ต่อมาองค์การอนามัยโลกได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะชีวิตไว้ 10 องค์ประกอบจัดเป็น 5 คู่ และสามารถจัดแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ได้ 3 ด้านดังนี้ (กระทรวงสาธารณสุข. 2543: 1)

1. ด้านพุทธิพิสัย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ และความคิดวิเคราะห์วิจารณ์
2. ด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตน และความเห็นใจผู้อื่น
3. ด้านทักษะพิสัย มี 3 คู่ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพกับการสื่อสาร การตัดสินใจกับการ

แก้ไขปัญหา การจัดการกับอารมณ์กับความเครียด

ในประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนโดยจัดความคิดสร้างสรรค์ ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ เป็นองค์ประกอบร่วม และเป็นพื้นฐานของทุกองค์ประกอบ จัดความตระหนักรู้ในตน และความเห็นใจผู้อื่นเป็นด้านจิตพิสัย โดยเพิ่มเจตคติอีก 1 คู่ คือ ความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนที่เหลืออีก 3 คู่ เป็นด้านทักษะพิสัย ด้านเจตคติและค่านิยม (ดังภาพประกอบ 2) ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และวัฒนธรรมไทยที่อยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านและสับสนใจ เพื่อให้ง่ายต่อการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาวิธีการสอนของคุณ

องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านพุทธิพิสัย ที่เป็นองค์ประกอบร่วม (ดังภาพประกอบ 2) ได้แก่

1. ความคิดวิเคราะห์วิจารณ์ (Critical Thinking) หมายถึง ความสามารถที่จะคิดวิเคราะห์ แยกแยะข้อมูล ข่าวสาร ปัญหา และสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว
2. ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดออกไปอย่างกว้างขวางโดยไม่ยึดติดอยู่ในกรอบ

องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านจิตพิสัย หรือเจตคติ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 คู่ คือ คู่ที่ 1 ได้แก่ ความตระหนักรู้ในตน และความเห็นใจผู้อื่น คู่ที่ 2 ได้แก่ ความภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม

1. ความตระหนักรู้ในตน (Self awareness) หมายถึง ความสามารถในการค้นหา และเข้าใจในจุดดีจุดด้อยของตนเองและความแตกต่างจากบุคคลอื่น ไม่ว่าจะในแง่ความสามารถ เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น และสุขภาพ

2. ความเห็นใจผู้อื่น (Empathy) หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกและเห็นอกเห็นใจบุคคลที่แตกต่างกับเรา ไม่ว่าจะในด้าน เพศ วัย ระดับการศึกษา ศาสนา สีผิว ท้องถิ่น และสุขภาพ

3. ความภูมิใจในตนเอง (Self - esteem) หมายถึง ความรู้สึกว่าคุณค่า เช่น ความมีน้ำใจ รู้จักให้รู้จักรับ คำนึงและภูมิใจในความสามารถด้านต่าง ๆ ของตน เช่น ความสามารถด้านสังคม ดนตรี กีฬา ศิลปะ ฯลฯ โดยมีได้มุ่งสนใจอยู่แต่ในเรื่องรูปร่างหน้าตา เส้นผม หรือความสามารถทางเพศ การเรียนเก่ง เท่านั้น

4. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social responsibility) หมายถึง ความรู้สึกว่าคุณค่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และมีส่วนรับผิดชอบต่อความเจริญหรือเสื่อมของสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นส่วนสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความภูมิใจในตน เพราะหากคนเรามีความภูมิใจในตน คนเหล่านี้ก็มีแรงจูงใจที่จะทำดีกับผู้อื่นและสังคม

องค์ประกอบของทักษะชีวิตด้านทักษะพิสัย หรือ ทักษะ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 คู่ คือ

คู่ที่ 1 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพและการสื่อสาร

คู่ที่ 2 ทักษะการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา

คู่ที่ 3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด

คู่ที่ 1 ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และการสื่อสาร (Interpersonal relationship and Communication skill) หมายถึง ความสามารถในการใช้คำพูด และภาษาท่าทางเพื่อสื่อสาร ความรู้สึกนึกคิดของตนและความสามารถในการรับรู้ความรู้สึกนึกคิดของอีกฝ่าย ไม่ว่าจะในการแสดงความต้องการ ความชื่นชม การปฏิเสธ การสร้างสัมพันธภาพ ฯลฯ

คู่ที่ 2 ทักษะการตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา (Decision making and Problem solving skill) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ปัญหา สาเหตุของปัญหา หาทางเลือก วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของแต่ละทางเลือก ประเมินทางเลือก ตัดสินใจเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสม และลงมือแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

คู่ที่ 3 ทักษะการจัดการกับอารมณ์ และความเครียด (Coping with Emotion and Stress skill) หมายถึง ความสามารถในการประเมินอารมณ์ รู้เท่าทันอารมณ์ว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน เลือกใช้วิธีจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้เหมาะสม และเป็นความสามารถที่จะรู้สาเหตุของความเครียด เรียนรู้วิธีการควบคุมระดับของความเครียด รู้วิธีผ่อนคลาย และหลีกเลี่ยงสาเหตุพร้อมทั้งเบี่ยงเบนพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ ดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบของทักษะชีวิต

จากภาพประกอบ 3 ส่วนที่เป็นแกนกลางจะเป็นองค์ประกอบด้านพุทธิพิสัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบร่วมของทักษะชีวิตอื่น ๆ ทั้งหมด ส่วนในวงกลมรอบนอกจะเป็นด้านจิตพิสัย และทักษะพิสัยความสำคัญของทักษะชีวิต

ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ และคณะ . (2538: 2) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการสอนทักษะชีวิตแก่เยาวชน ว่าเยาวชนของเราอยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา ขณะเดียวกันก็มีปัญหาของสถาบันครอบครัวในการพัฒนาเยาวชน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ระบบการศึกษาจะต้องช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเยาวชนส่วนใหญ่ เพื่อที่จะไปเผชิญปัญหาหอบตัว และภูมิคุ้มกันเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างครอบครัวในอนาคตของเยาวชนต่อไป

1.4.2 ทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับการปรับตัว และการแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหาซึ่งมีความสำคัญต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยง จึงสรุปความหมายและความสำคัญไว้ดังนี้

1.4.2.1 ความหมายของทักษะทางสังคม

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม พบว่ามีผู้ให้ความหมายของคำว่าทักษะทางสังคม ไว้ดังนี้คือ

วารี ธีระจิตร (2530: 87-88) กล่าวถึงความหมายของทักษะทางสังคมว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง การรู้จักอยู่ร่วมกันและทำงานด้วยกัน รู้จักการให้และการรับ การรู้จักความรับผิดชอบ รู้จักผลัดเปลี่ยนเวร รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความสำนึกต่อสังคม อันได้แก่ การอยู่ร่วมกันในสังคม และความรู้สึกที่ดีต่อสังคม ความหมายอีกแง่มุมหนึ่งก็คือ คือทักษะที่ทำให้มนุษย์แต่ละคนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข และเป็นประโยชน์ต่อสังคมนั้น ๆ

สุขุมาล เกษมสุข (2535: 10) กล่าวถึงทักษะทางสังคมว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในสังคมที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการรู้จักรับผิดชอบตามบทบาทหน้าที่ของตน รู้จักปฏิบัติต่อผู้อื่น มีสำนึกต่อสังคม และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม

วิลาสลักษณ์ ชิววลลี (2542: 40) ได้ให้ความหมายของการมีทักษะทางสังคมไว้ว่า คือความสามารถจัดการกับอารมณ์ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี สามารถอ่านสภาพการณ์ทางสังคมและบุคคลที่เกี่ยวข้องได้อย่างแม่นยำ มีปฏิสัมพันธ์ที่ราบรื่นได้ สามารถใช้ทักษะเหล่านี้ในการชักจูงและเป็นผู้ดำเนินการประนีประนอมและยุติข้อโต้แย้งเพื่อการร่วมมือกันและการทำงานเป็นทีมได้

จาโรลิเมค (Jarolimek. 1967: 7) ได้ให้ความหมายของทักษะทางสังคมไว้ 3 ประการ คือ

1. การอยู่ร่วมกันและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การยอมรับ การนับถือในสิ่งที่ถูกต้องของคนอื่น และการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้
2. การรู้จักควบคุมตนเอง รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง
3. การร่วมแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กับบุคคลอื่น

จอห์นสัน (สนใจ ลักษณะ. 2529: 15 ; อ้างอิงจาก Johnson. 1980) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมหมายถึง ความสามารถในการสื่อสาร ทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน การรู้จักทำงานร่วมกันและการยอมรับนับถือกัน เป็นรากฐานของการสร้างบุคลิกภาพให้เกิดความมุ่งมั่นในการปรับตนได้ทุกโอกาส และมีความสำเร็จสูงทั้งในปัจจุบันและการทำงานในอนาคต

จากความหมายของทักษะทางสังคมดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะอยู่ร่วมกัน สามารถจัดการกับสภาพอารมณ์ในลักษณะต่าง ๆ เพื่อการปรับตัวได้เป็นอย่างดีทั้งกับเพื่อนและคนแปลกหน้า สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ซึ่งทักษะทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น การแสดงออกทั้งทางด้านถ้อยคำ และท่าทางที่เหมาะสมด้วยการรู้จักบทบาทของผู้นำ และบทบาทของสมาชิกที่มี ประสิทธิภาพของกลุ่มหรือสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้และการฝึกฝนจากประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ และปฏิบัติต่อกัน

อย่างถูกต้อง ซึ่งความสามารถเหล่านี้จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม และเป็นประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลอื่น ๆ ในสังคมอีกด้วย

1.4.2.2 ความสำคัญของทักษะทางสังคม

วีณา วโรตมะวิชัย (2530: 165) ได้กล่าวถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคมสามารถที่จะมีผลโดยสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความสามารถในการทำงานกลุ่ม การแก้ปัญหาเมื่อเกิดความขัดแย้ง ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อมนุษย์มาก เพราะเหตุว่าจะมีผลต่อการที่คน ๆ หนึ่งติดต่อกับบุคคลอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ทักษะทางสังคมจะทำให้มนุษย์มีความสุข ความมั่นคง เพราะถ้าชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไม่มีความสุขแล้ว ชีวิตก็คงเต็มไปด้วยความขมขื่น ความอ้างว้างโดดเดี่ยว และความไม่ไว้วางใจ

สุชุมาล เกษมสุข (2535: 10-11) กล่าวถึงความสำคัญของทักษะทางสังคมว่า ทักษะทางสังคมเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ เพราะมนุษย์ไม่สามารถจะอยู่ได้ตามลำพัง ต้องมีเพื่อน มีกลุ่มสังคมที่จะดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่สังคมเล็ก ๆ ในครอบครัวขยายออกไปเป็นสังคมห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศ และโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งพหุอาศัยกันซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคมจึงมีความสำคัญทั้งทางด้านส่วนบุคคล และทางด้านสังคม

ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ยิ่งสภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเท่าใด ทักษะสังคมยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้นเท่านั้น บุคคลต้องมีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น สามารถสื่อความหมาย ความเข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกัน สามารถแก้ปัญหาโดยสันติวิธีเมื่อเกิดความขัดแย้ง รู้จักคิดและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อตนเอง และสังคมได้ สามารถปรับตัวได้ในทุกสภาพแวดล้อม สิ่งเหล่านี้เป็นทักษะที่จะช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขและมั่นคง

ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมใดที่มีสมาชิกเป็นผู้ที่มีทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจกัน สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี สมาชิกรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข มีความเจริญ มั่นคง สังคมใดมีลักษณะตรงกันข้าม สมาชิกขาดทักษะทางสังคม สังคมนั้นย่อมมีปัญหา ไม่สงบสุขและมีแต่ความเสื่อม

จอยส์ (Joyce. 1972: 12-13) ได้ให้ความสำคัญของทักษะทางสังคมไว้ในเป้าหมายของวิชาสังคมศึกษา 2 ลักษณะ ดังนี้คือ

ความสำคัญด้านสังคม เป็นการมุ่งเตรียมผู้เรียนให้เป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคม เช่น รู้จักพัฒนาสังคมที่ตนอาศัยอยู่ให้ดีขึ้น ในการศึกษาด้านนี้จะต้องเน้นหนักในเรื่องของการฝึกฝนทักษะส่วนบุคคล ไม่เฉพาะเตรียมรับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเท่านั้น แต่เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีให้แก่อนาคตด้วย

ความสำคัญด้านส่วนบุคคล เป็นการมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถเข้าใจชีวิต สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวผู้เรียนได้

จากความสำคัญของทักษะทางสังคม พอสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมมีส่วนช่วยพัฒนาทั้งบุคคลและสังคม เพราะถ้าบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมมีทักษะที่จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขแล้ว สังคมก็ย่อมสงบสุขและพัฒนาเจริญงอกงามต่อไปได้อย่างมั่นคง

1.4.2.3 องค์ประกอบของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ซึ่งควรจะได้รับฝึกฝนและปลูกฝัง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม ซึ่งได้มีผู้แยกองค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้แตกต่างกันดังนี้

ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์ (2536: 20) ได้แยกองค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้ดังนี้

1. การเคารพต่อระเบียบวินัยของตนเองและกลุ่ม
2. การมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม
3. การแสดงออกและการแก้ปัญหาในกลุ่ม
4. การมีมารยาทในสังคม
5. การแสดงความรับผิดชอบ
6. การช่วยเหลือผู้อื่น

จาโรลิเมค (ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์ . 2536: 20 ; อ้างอิงจาก Jarolimek. 1967) ได้แยกทักษะทางสังคมไว้ดังนี้

1. ทักษะการเป็นผู้ให้และผู้รับ
2. ทักษะในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม
3. ทักษะในการยอมรับความสามารถของตนเองและผู้อื่น
4. ทักษะในการควบคุมตนเอง
5. ทักษะในการมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่
6. ทักษะในการรู้จักสิทธิของตนเองและผู้อื่น
7. ทักษะในการวางแผน
8. ทักษะในการเป็นผู้นำ

9. ทักษะในการแสดงความคิดเห็นในการอภิปราย

10. ทักษะการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

โกลแมน (Goleman. 1998: 32-34) ได้กล่าวไว้ว่า ทักษะทางสังคมประกอบด้วย

1. การมีอิทธิพลเพื่อใช้ในการชักจูง โน้มน้าวใจผู้อื่น (influence)

2. การมีทักษะการสื่อสาร เปิดใจกว้างฟังทุกเรื่องราว และสื่อสารโต้ตอบด้วยความ

ชัดเจน ไม่กำกวม (communication)

3. การมีความเป็นผู้นำ สามารถยับยั้งและชักนำคนและกลุ่มคนได้ (leadership)

4. สามารถเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงหรือพลิกแพลงสิ่งต่าง ๆ ได้ (change catalyst)

5. สามารถประสานรอยร้าว แก้ไขความไม่ลงรอยกัน (conflict management)

6. สามารถสร้างสัมพันธภาพให้แน่นแฟ้น (building bonds)

7. ช่วยเหลือและร่วมมือโดยทำงานร่วมกับบุคคลอื่นที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน (collaboration and cooperior)

8. การมีความสามารถในการดึงความสามารถของผู้ร่วมงาน สร้างสรรค์พลังกลุ่มเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ (team capablilitoes)

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของทักษะทางสังคมที่นักการศึกษาได้กล่าวมาข้างต้นส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน ซึ่งกล่าวได้ว่า ทักษะทางสังคมเกิดจากความสามารถในการรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลอื่นเพื่อความราบรื่นในการใช้ชีวิตร่วมกัน เคารพสิทธิซึ่งกันและ ทำงานร่วมกัน รวมทั้งการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมนั้น ๆ

2. การเห็นคุณค่าในตนเอง

2.1 ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเอง

มาสโลว์ (Maslow.1970: 45) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้สึกว่าตนเองมีคุณค่ามีความเข้มแข็ง มีสมรรถภาพในการกระทำสิ่งต่างๆ มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถ

อูมาพร ตรังคสมบัติ (2543: 12) ให้ความหมายของ การเห็นคุณค่าในตนเอง ว่า หมายถึง ความคิดของบุคคลเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นคนที่มีคุณค่า มีความหมายและมีประสิทธิภาพเพียงใด

ศิณาทพร แสงใส (2548: 14) ได้ให้ความหมายของ การเห็นคุณค่าในตนเอง ว่า หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการพิจารณาตัดสินค่าของตนเองในเรื่องของการพึ่งตนเอง การยอมรับตนเอง คิดว่าตนเองมีคุณค่าเป็นที่ยอมรับจากบุคคลอื่นและสังคม ทั้งในด้านความสามารถทางด้านร่างกาย ความสามารถทางสติปัญญาในการกระทำกรใดๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ และความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ รวมถึงความรู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีความเกียรติ มีศักดิ์ศรี

สุวรรณี พุทธิศรี และ ชัชวาล ศิลปะกิจ (2541:238 – 359) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเองหมายถึง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง จากการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีความพึงพอใจในผลการเรียนของตนเอง ซึ่งอาจจะถูกกำหนดโดยพ่อแม่ ครู เพื่อน ความรู้สึกว่าตนเองเป็นที่รักของบุคคลในครอบครัว ความรู้สึกที่ตนเองเป็นคนดี

ธีระ ชัยยุทธยรรยง (2544 : 20) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองในทางที่ดี มีความเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง มีอำนาจในการควบคุมตนเอง มีความรู้สึกที่ตนเองมีความสามารถ มีคุณค่า ทำอะไรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของตนได้

สุกมล วิภาวีพลกุล (2547 : 37) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่าเท่าเทียมกับผู้อื่น ตระหนักในศักดิ์ศรี และเกียรติภูมิแห่งตน สามารถมีชีวิตอยู่โดยไม่ต้องได้รับการโอบอุ้มหรือพึ่งพิงคนอื่น

ปรีชา ธรรมา (2547 : 38) กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลเห็นความสำคัญและคุณค่าของตัวเอง กับทั้งเห็นว่าคุณค่าของตนเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นด้วย ทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกที่ดั่งใจต่อตนเอง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงพอสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าของตนเอง หมายถึง การตัดสินคุณค่าของตนเองตามความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความสามารถ การประสบความสำเร็จ การยอมรับนับถือตนเอง การพึ่งตนเอง คิดว่าตนเองมีค่าในสังคม ตลอดจนได้รับการยอมรับจากครอบครัว คนรอบข้าง และสังคม

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง

2.2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของมาสโลว์

มาสโลว์ (Maslow. 1970: 45-46) นักจิตวิทยาชาวอังกฤษที่มีชื่อเสียง ได้ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ พบว่า มนุษย์ทุกคนในสังคมมีความปรารถนาที่จะได้รับความสำเร็จด้วยตัวของตัวเอง มีการประเมินค่าความสำเร็จของงานไว้สูง ทั้งยังมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ต้องการที่จะให้ผู้อื่นยอมรับนับถือในความสำเร็จของตน ถ้าความต้องการนี้ได้รับการตอบสนองจนพอใจก็จะทำให้บุคคลนั้นมีความรู้สึกที่ตนเองมีคุณค่า มีความสามารถ และมีประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าความต้องการนี้ถูกขัดขวางจะทำให้เกิดความรู้สึกว่ามีปมด้อยเสียหน้าหรือเสียการเห็นคุณค่าในตนเอง นอกจากนี้ มาสโลว์ (Maslow) ยังแบ่งการเห็นคุณค่าของตนเองออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ประเภทที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง การยอมรับนับถือ และการประเมินค่าของตนเอง ซึ่งประกอบไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ความต้องการความเข้มแข็ง ผลสัมฤทธิ์ ความสามารถที่เพียงพอในการกระทำสิ่งต่างๆ ความเชี่ยวชาญและความสามารถ ความเชื่อมั่น ความมีอิสระเสรีและความเป็นไทแก่ตนเอง

2. ประเภทที่เกี่ยวข้องกับการได้รับการเห็นคุณค่าจากผู้อื่น เป็นความต้องการมีชื่อเสียงหรือเกียรติยศ ตำแหน่ง ความรุ่งเรือง มีอำนาจเหนือผู้อื่น ได้รับการยอมรับและความสนใจ มีความสำคัญ มีศักดิ์ศรีหรือเป็นที่น่าชมเชยของผู้อื่น

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิธ

คูเปอร์สมิธ (Coopersmith.1981: 236) กล่าวว่า จากการมีมโนภาพต่อตนเอง บุคคลจะประเมินมโนภาพแห่งตนออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งกระบวนการตัดสินคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองด้วยผลงานตามความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆ นำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐาน และค่านิยมส่วนบุคคลแล้วตัดสินออกมาเป็นคุณค่าของตน ความรู้สึกต่อตนเอง อาจเป็นไปโดยรู้ตัว หรือไม่รู้ตัวก็ได้ แต่จะแสดงให้เห็นได้ด้วยลักษณะท่าทางหรือการแสดงออกทางพฤติกรรมภายนอก การเห็นคุณค่าในตนเองจะเกิดขึ้นจากการมีประสบการณ์ในเรื่องความสำเร็จ และการกระทำสิ่งต่างๆ ได้บรรลุตามเป้าหมาย ส่งผลให้ได้รับการชมเชยจากพ่อแม่ หรือคนอื่นๆ เป็นการสะสมความพึงพอใจต่อตนเองขึ้นมาทีละน้อย กลายเป็นความรู้สึกเชื่อถึงความสามารถที่จะก้าวไปให้ถึงคุณค่าที่ได้ตั้งไว้ ถ้าทำได้สำเร็จก็จะเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเองในที่สุด ซึ่งนอกจากนี้ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith.1981: 5) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. การเห็นคุณค่าในตนเองเน้นที่การประมาณค่าตนเองของแต่ละบุคคลซึ่งจะมีความแตกต่าง และการคงอยู่ในสิ่งที่ตนเองประเมินนั้นก็แตกต่างกันไปด้วย
2. การเห็นคุณค่าในตนเองตามขอบเขตของประสบการณ์ มีความสอดคล้องกับเพศ อายุ และบทบาทของบุคคลนั้น
3. การเห็นคุณค่าในตนเองเน้นที่กระบวนการตัดสินใจของแต่ละบุคคล ในการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ความสามารถที่สอดคล้องกับมาตรฐานของแต่ละบุคคล ค่านิยมและคุณค่าของตนเอง

จากลักษณะสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองดังกล่าวนี้ คูเปอร์สมิธ (Coopersmith.1981: 2-4) ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะพื้นฐานของการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งบุคคลใช้เป็นสิ่งตัดสินว่าตนประสบความสำเร็จ มีอยู่ 4 ประการ ดังนี้

1. ความสามารถ (Competence) เป็นวิธีการที่จะพิจารณาถึงความสำคัญโดยการกระทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย สามารถเผชิญอุปสรรคต่างๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตด้วยความมั่นใจ ปรับตัวได้ดี ใช้กลไกการป้องกันตนเองน้อย และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความสำคัญ (Significance) เป็นวิถีทางที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับการถูกยอมรับการมีคุณค่าอย่างเหมาะสม ตนยังเป็นที่รักของบุคคลอื่น มีประโยชน์และเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสังคม

3. อำนาจในตัว (Power) เป็นอิทธิพลที่บุคคลมีต่อชีวิตตนเอง และต่อเหตุการณ์ต่างๆ รอบตัว มีความเชื่อมั่นในอำนาจการกระทำของตนว่าจะก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ และมีความสามารถเพียงพอในการกระทำสิ่งต่างๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ

4. คุณความดี (Virtue) เป็นการปฏิบัติตัวสอดคล้องกับศีลธรรม จริยธรรม ค่านิยม และวัฒนธรรมประเพณี สามารถรับรู้คุณค่าของตนตามความเป็นจริง มองโลกในแง่ดี พอใจในชีวิตที่เป็นอยู่ มีการแสดงออกของความคิดที่ดี และถูกต้องเหมาะสมตามธรรมเนียมของคลองธรรม

2.2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองของสุวรรณี พุทธิศรี และชัชวาล ศิลปะกิจ

สุวรรณี พุทธิศรี และ ชัชวาล ศิลปะกิจ (2541: 359) ซึ่งเป็นจิตแพทย์ ได้แบ่งการเห็นคุณค่าในตนเอง ออกเป็น 5 ด้านดังนี้

1. ด้านสังคม (Social) หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสำคัญ รู้สึกถึงความเป็นเพื่อนกับผู้อื่นของตนเอง เป็นที่พึ่งของสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างเป็นสุข
2. ด้านการศึกษา (Academic) หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ มีคุณค่าอันเนื่องมาจากความสำเร็จ และความพอใจในผลการเรียนของตนเอง ซึ่งอาจจะถูกกำหนดมาตรฐานโดย บิดา มารดา ครู อาจารย์ และเพื่อน
3. ด้านครอบครัว (family) หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกว่าตนเองเป็นที่รัก เป็นที่ภาคภูมิใจของ บิดา มารดา และคนในครอบครัว
4. ด้านภาพลักษณ์ (Body Image) หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึกดีๆ เกี่ยวกับตนเอง ในการมองรูปลักษณ์ของตนเองว่า สูง เตี้ย อ้วน ผอม กำลังดี หรือ หน้าตาดี
5. ด้านมุมมองรวม (Global) หมายถึง การที่นักเรียนรู้สึก และมีมุมมองเกี่ยวกับตนเอง โดยทั่วไป เช่น ความรู้สึกเป็นคนดี เป็นคนมีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือผู้อื่นอยู่เสมอ

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น จะมีประโยชน์ในการมองภาพรวมของการเห็นคุณค่าในตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของมโนภาพแห่งตน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองออกมาเป็นการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าจากการตรวจสอบตนเองด้วยผลการปฏิบัติงานตามความสามารถ และคุณลักษณะต่างๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สนใจที่จะศึกษาการเห็นคุณค่าในตนเองจากแนวคิดและทฤษฎีของมาสโลว์ (1970)

3. ความฉลาดทางอารมณ์

3.1 ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์

กรมสุขภาพจิต (2543:1) ได้กล่าวถึงความฉลาดทางอารมณ์ไว้ว่า อีคิว หรือ EQ ตรงกับภาษาอังกฤษ คำว่า “ Emotional Quotient” หมายถึงความฉลาดทางอารมณ์

ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของคนด้านอารมณ์ จิตใจ รวมถึงการเข้าสังคม เป็นความสามารถในการตระหนักถึงความรู้สึกของผู้อื่น รู้จักแยกแยะอารมณ์ เช่น รัก โกรธ เกลียด ไม่พอใจ เบื่อ เศร้า เสียใจ รวมถึงความสามารถที่จะควบคุมอารมณ์ให้เข้ากับสังคมได้เป็นอย่างดี และเป็นประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ

เดิมเคยเชื่อกันว่าความสามารถทางเชาวน์ปัญญาหรือไอคิว คือปัจจัยสำคัญที่ทำให้มนุษย์ประสบความสำเร็จ มีชีวิตที่ดีและมีความสุข

ต่อมานักจิตวิทยาเริ่มตั้งข้อสงสัยต่อความเชื่อความเข้าใจดังกล่าวเพราะไม่เชื่อว่าความสำเร็จและความสุขในชีวิตคนๆ หนึ่ง จะขึ้นอยู่กับความสามารถทางเชาวน์ปัญญาแต่เพียงอย่างเดียว แต่เนื่องจากในระบายนั้นยังไม่มีข้อมูลจากการศึกษาวิจัยเพียงพอ ความคิดนี้จึงถูกละเลยไปอย่างน่าเสียดาย

จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1990 เมเยอร์และซาโลเวย์ (Mayer; & Salovey) สองนักจิตวิทยาได้นำความคิดนี้มาพูดอีกครั้ง โดยเอ่ยถึงความฉลาดทางอารมณ์เป็นครั้งแรกว่า “เป็นรูปแบบหนึ่งของความฉลาดทางสังคม ที่ประกอบด้วยความสามารถในการรับรู้อารมณ์และความรู้สึกของตนเอง และผู้อื่น สามารถแยกความแตกต่างของอารมณ์ที่เกิดขึ้น และใช้ข้อมูลนี้เป็นเครื่องชี้นำในการคิดและกระทำสิ่งต่างๆ ” และในปี 1997 เมเยอร์และซาโลเวย์ (Mayer; & Salovey. 1997: 11) ได้ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มเติมไว้ว่า เป็นความสามารถในการรับรู้ ประเมิน และแสดงอารมณ์ออกมาได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงและสร้างความรู้สึกที่ดี ที่เกื้อกูลความคิดได้ เข้าใจอารมณ์และวิเคราะห์อารมณ์ที่เกิดขึ้น โดยใช้ความรู้จากอารมณ์ของตนเอง การรับรู้และการควบคุมภาวะอารมณ์ได้ดี เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามของสุขภาพจิตและเชาวน์ปัญญา

บาร์ฮอน (วีระวัฒน์ ปันนิตามัย . 2542: 30; อ้างอิงมาจาก Bar-on. 1997) ให้ความหมายว่าความฉลาดทางอารมณ์ เป็นชุดของขีดความสามารถ สมรรถนะ และทักษะทางจิตพิสัย ที่ส่งผลต่อความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในการต่อสู้กับข้อเรียกร้องของแรงกดดันต่างๆ ที่มาจากภาวะแวดล้อม ที่มีผลต่อการมีสุขภาพจิตที่ดีและการประสบความสำเร็จในชีวิต

โกลแมน (วิลาสลักษณ์ ชั่ววัลลี . 2542: 40; อ้างอิงจาก Goleman. 1998) ให้ความหมายของความฉลาดทางอารมณ์ว่าเป็น สมรรถนะ (Capacity) ที่จะตระหนักรู้ถึงความรู้สึกของตนเองและของผู้อื่น สมรรถนะที่จะจูงใจตนเอง และสมรรถนะที่จะจัดการกับอารมณ์ของตนเองและจัดการในเรื่องความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างดี

ดังนั้นผู้วิจัยจึงพอสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการใช้สติรับรู้ถึงอารมณ์และควบคุมตนเอง ทำให้สามารถเข้าใจและรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น ใช้ปัญญาในการแสดงอารมณ์และควบคุมอารมณ์ให้สามารถรับและปรับสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น

3.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์

เมเยอร์ และสโลเวย์ (Mayer; & Salovey. 1997: 23) ได้จำแนกความฉลาดทางอารมณ์ออกเป็น 5 ประเด็น คือ

1. การรู้อารมณ์ตน (Knowing One's Emotions) การรับรู้อารมณ์ของตนเองตามที่เป็นจริง โกรธรู้ว่าโกรธ เสียใจรู้ว่าเสียใจ ความสามารถในการรับรู้อารมณ์ตนเองในสถานการณ์ต่างๆ จะนำไปสู่การเข้าใจตนเองดีขึ้นในที่สุด

2. การจัดการอารมณ์ (Managing Emotions) ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ของตนเองอย่างเหมาะสม คนที่ขาดทักษะในการจัดการกับอารมณ์ต่างๆ จะทำให้ชีวิตมีความสุขยาก

3. การจูงใจตนเอง (Motivating Oneself) ความสามารถในการควบคุมความต้องการของตนเอง ให้กำลังใจและกระตุ้นตนเองได้ คนที่มีทักษะนี้จะประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอย่างสูง

4. การรับรู้อารมณ์ผู้อื่น (Recognizing Emotions in Others) ความรู้สึกที่เห็นอกเห็นใจผู้อื่น รู้ความต้องการของผู้อื่น ทักษะนี้จะทำให้คนนั้นเข้าใจคนอื่นและเป็นที่ยอมรับของสังคมในที่สุด

5. การคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพ (Handling Relationships) ศิลปะของความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับความสามารถในการจัดการอารมณ์คนอื่น คนที่มีทักษะนี้ดี จะมีความเป็นผู้นำและสามารถจัดการกับข้อขัดแย้งของบุคคลต่างๆ ได้ดี

ในปี 1997 เมเยอร์ และสโลเวย์ (Mayer; & Salovey. 1997: 10-11) ได้เสนอโมเดลที่ปรับเปลี่ยน โดยเสนอว่า ความฉลาดทางอารมณ์ แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรับรู้ (Perception) การประเมิน (Appraisal) การแสดงออก (Expression) ซึ่งอารมณ์ประกอบด้วย

1.1 ความสามารถในการบอกอารมณ์และความรู้สึกของตนเองได้

1.2 ความสามารถในการระบุอารมณ์ของผู้อื่นได้ โดยดูจากการอ่านงานออกแบบ งานศิลป์ ภาษา เสียง พฤติกรรมและรูปภาพต่างๆ

1.3 ความสามารถในการแสดงอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม แสดงความต้องการได้สอดคล้องกับความรู้สึก

- 1.4 ความสามารถในการจำแนกความรู้สึกต่างๆ ที่ตรงกันข้ามได้ว่า ถูกหรือผิด จริงหรือเท็จ
2. การใช้อารมณ์เกื้อหนุนความคิด (Emotional Facilitation of thinking) ประกอบด้วย
- 2.1 การใช้อารมณ์ในการจัดลำดับความคิดโดยชี้ให้เห็นความสำคัญก่อนหลัง
- 2.2 การใช้อารมณ์เป็นประโยชน์ในการส่งเสริมเกื้อหนุนต่อการตัดสินใจและจดจำความรู้สึกต่างๆ ได้
- 2.3 การใช้อารมณ์ที่เปลี่ยนไปทำให้เกิดมุมมองที่กว้างหลากหลายมากขึ้น จากการมองสิ่งต่างๆ ในแง่ดีเกินไป ไปสู่การมองในด้านอื่นๆ ด้วย
- 2.4 การเกิดภาวะอารมณ์ที่หลากหลายทำให้สามารถมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาความรู้สึก เป็นสุข ทำให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์และมีเหตุผล
3. การเข้าใจ วิเคราะห์และใช้ความรู้จากอารมณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย
- 3.1 ความสามารถในการระบุอารมณ์ และสามารถเห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม
- 3.2 ความสามารถในการตีความหมายของอารมณ์ที่เกิดขึ้น สืบเนื่องมาจากอารมณ์อีกอารมณ์หนึ่ง เช่น ความเสียใจเนื่องมาจากความสูญเสียสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- 3.3 ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกที่ซับซ้อนที่เกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน
- 3.4 ความสามารถในการเข้าใจความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ เช่น เปลี่ยนจากความโกรธมาเป็นความพอใจ หรือจากความโกรธมาเป็นความละอาย
4. การรับรู้และควบคุมอารมณ์เพื่อส่งเสริมความองงามทางอารมณ์และสติปัญญา ประกอบด้วย
- 4.1 ความสามารถในการเปิดใจกว้าง ยอมรับต่อความรู้สึกที่ดีและไม่ดีที่เกิดขึ้นได้
- 4.2 ความสามารถในการปลดปล่อยตนเองจากสภาวะอารมณ์ โดยพิจารณาจากข้อมูลและประโยชน์ที่ได้รับ
- 4.3 ความสามารถในการพิจารณาภาวะอารมณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตนเองและผู้อื่น รู้ว่าความรู้สึก หรืออารมณ์เหล่านั้น มีความชัดเจน มีเหตุผล เป็นปกติ และส่งผลต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร
- 4.4 ความสามารถในการจัดการกับอารมณ์ตนเอง และของผู้อื่นได้ สามารถลด ควบคุมอารมณ์ที่ไม่ดี และแสดงออกซึ่งอารมณ์ที่ดีได้อย่างเหมาะสม ไม่ปิดเบือนหรือแสดงออกเกินความจริง
- โกลแมน (Goleman. 1998: 93-102) ได้ปรับโมเดลของซาโลเวย์และเมเยอร์ โดยความฉลาดทางอารมณ์ของเขาประกอบด้วย

1. ความตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง (Self - awareness) คือ การที่บุคคลรู้ว่าตนกำลังรู้สึกอย่างไรในขณะนั้น สามารถบอกความรู้สึกของตนเองได้อย่างถูกต้องและเปิดเผย รู้ว่าการเกิดอารมณ์ของตนเองมีสาเหตุมาจากสิ่งใด และจะมีผลต่อตนเอง ผู้อื่น และการปฏิบัติงานอย่างไร รู้สาเหตุของความวิตกกังวล ความคับข้องใจ มีสติรู้ตัวตลอดเวลา รู้จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง มีความมั่นใจในตนเอง สามารถตัดสินใจคุณค่าของสิ่งต่างๆ ได้อย่างมั่นใจ

2. การจัดการกับอารมณ์ของตนเอง (Self - regulation) คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์แรงกระตุ้นได้อย่างเหมาะสม สามารถคิดอย่างมีเหตุผล ยอมรับและก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ใช้คำพูดอย่างระมัดระวังและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ยอมรับความล้มเหลวและหาทางออกได้อย่างสมเหตุสมผล

3. การจูงใจตนเอง (motivation) คือ การใช้พลังความรู้สึกภายในเพื่อเป็นแรงกระตุ้นเตือนให้ตนทำกิจกรรมต่างๆ สู้เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งจูงใจภายนอก เช่น เงิน หรือสิ่งตอบแทนอื่นๆ มีความพอใจที่จะปรับปรุงงานให้ดีขึ้นกว่าเดิม สามารถสร้างทางเลือกใหม่ในการทำงานที่จะสามารถนำไปสู่เป้าหมายที่ดี มองโลกในแง่ดี ไม่ท้อถอยต่ออุปสรรคและความล้มเหลว

4. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น (Empathy) คือ การรับรู้ถึงความรู้สึก ความต้องการของผู้อื่น สามารถรับรู้ สนใจและเข้าใจในแง่คิด ทรรศนะของผู้ที่อยู่รอบข้าง ตัดสินใจทำสิ่งใดโดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ใช่ความคิดของตนเป็นหลัก

5. การมีทักษะทางสังคม (Social Skill) คือ ความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถเป็นมิตรกับบุคคลได้ทุกประเภท มีความสามารถในการพูดโน้มน้าว ชักจูงให้ผู้อื่นคล้อยตามกับสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เสริมสร้างสัมพันธ์ความร่วมมือในการทำงานและความสามัคคีในหมู่คณะ สามารถทำให้ผู้ที่อยู่รอบข้างมีความสุข

โกลแมน (สุจิตรา อูสาหะ. 2542: 10; อ้างอิงจาก Goleman.1998: Unpage) กล่าวว่า EQ สามารถทำนายความสำเร็จในการเรียน การทำงานและในชีวิตได้ อยู่เบื้องหลังความสุข ความสามารถในการปรับตัวและความสำเร็จต่างๆ ในชีวิตมนุษย์ วีระวัฒน์ ปันนิตามัย (2542) เสนอไว้ว่า ผู้ที่มี EQ ที่ดีจะเป็นที่รู้จักใช้ความคิดอ่านต่ออารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ให้เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้อื่นเป็นสุขและตนเองก็เป็นสุขไปด้วย และได้กล่าวถึงประโยชน์ของ EQ ไว้ดังนี้

1. พัฒนาการด้านอารมณ์ บุคลิกภาพของเด็ก

EQ มีบทบาทในการกำหนดบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ สร้างวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่เหมาะสมตามวัยวุฒิ มีความสามารถในการปรับตัวและแก้ไขปัญหาทางอารมณ์ เช่น ความเครียด และแรงกดดันต่างๆ ในชีวิตได้เป็นอย่างดี

2. การสื่อสาร การแสดงความรู้สึก อารมณ์ของตน

ผู้ที่มี EQ สูงจะมีความสามารถในการสื่อสาร การแสดงความรู้สึกและแสดงอารมณ์ของตนได้ถูกต้องเหมาะสมตามกาลเทศะ

3. การปฏิบัติงาน

ผู้ที่มี EQ สูง จะเป็นผู้ที่ให้การยอมรับผู้อื่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสร้างผลผลิตที่สนองเป้าหมายได้

4. การให้บริการ

ผู้ที่มี EQ สูง จะสามารถเข้าใจผู้รับบริการได้ถูกต้อง รับฟังความต้องการของผู้รับบริการ และสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้รับบริการประทับใจ สร้างความจงรักภักดีในการใช้สินค้าและบริการขององค์กรมากยิ่งขึ้น

5. การบริหารจัดการ

ผู้ที่มี EQ สูง จะเป็นผู้ที่มีอัจฉริยภาพของความเป็นผู้นำที่มีศิลปะในการรู้จักใช้คนและการครองใจคนได้ เปิดโอกาสให้ผู้บริหารได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง สามารถโน้มน้าวผู้อื่นให้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้สำเร็จ ได้งานที่มีประสิทธิภาพและผู้ร่วมงานมีความสุข

6. การเข้าใจชีวิตของตนเองและผู้อื่น

ผู้ที่มี EQ สูง จะเป็นผู้ที่มีการศึกษาให้เข้าใจตนเองและการรู้จักและเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง โดยการมองดูอารมณ์ของตนเองให้เข้าใจแล้วจึงจะสามารถรู้จักและเข้าใจผู้อื่นได้ ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้น มีความเข้าใจชีวิตในทุกด้านและก่อให้เกิดความสุขตามมา

บาร์ออน (Bar-on, 1997) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน 15 คุณลักษณะที่สำคัญๆ ดังนี้

1. ความสามารถภายในตน ซึ่งเป็นความสามารถที่มีองค์ประกอบย่อยดังนี้

- 1.1 ความสามารถในการเข้าใจภาวะอารมณ์ของตน
- 1.2 มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกของตน
- 1.3 การตระหนักรู้งาน คือ มีสติ

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่

- 2.1 ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
- 2.2 มีน้ำใจ เอื้ออาทร ห่วงใยผู้อื่น (Concern)
- 2.3 ตระหนักรู้เท่าทัน ในความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น

3. ความสามารถในการปรับตัว ประกอบด้วย

- 3.1 ความสามารถในการตรวจสอบความรู้สึกของตน
- 3.2 เข้าใจสถานการณ์ต่างๆ และสามารถตีความได้อย่างถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง
- 3.3 มีความยืดหยุ่นในความคิดและความรู้สึกของตนเป็นอย่างดี

- 3.4 มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและสถานการณ์เฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี
5. มียุทธวิธีในการจัดการกับความเครียด ประกอบด้วย
 - 5.1 การจัดการกับความเครียด บริหารความเครียด
 - 5.2 ควบคุมอารมณ์ได้เป็นอย่างดี แสดงออกได้อย่างเหมาะสม
6. การสนใจตนเอง และสภาวะทางอารมณ์ได้แก่
 - 6.1 การมองโลกในแง่ดี
 - 6.2 การแสดงออกและมีความรู้สึกที่เป็นสุขที่สามารถสังเกตเห็นได้
 - 6.3 สร้างความสนุกสนานให้เกิดแก่ตนเองและผู้อื่น

จากแนวคิดเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความฉลาดทางอารมณ์สามารถจำแนกได้เป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ความตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง
2. การบริหารจัดการอารมณ์ตนเองได้อย่างเหมาะสม
3. การสร้างแรงจูงใจให้ตนเอง
4. การตระหนักรู้อารมณ์ผู้อื่น
5. การสร้างและรักษาสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น

3.3 สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

ลักษณะ สิริวิวัฒน์ (2545: 194 -195) กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์สามารถพัฒนาได้ โดยที่ต้องมีหลักการพัฒนาในหลายๆ ทาง ความฉลาดทางอารมณ์เป็นความฉลาดและความสามารถทางสมองอย่างหนึ่ง การที่คนเราจะมีความฉลาดทางอารมณ์มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักๆ 2 ประการ คือ พันธุกรรมและพื้นฐานทางอารมณ์ สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดู

1. พันธุกรรมและพื้นฐานทางอารมณ์ พันธุกรรม คือ ตัวกำหนดให้มนุษย์ทุกคนมีลักษณะพื้นฐานอารมณ์แตกต่างกันไป และพื้นฐานอารมณ์ที่ติดตัวมาแต่กำเนิด ก็จะเป็นส่วนสำคัญที่กำหนด

พฤติกรรมอารมณ์ บุคลิกภาพ

2. สภาพแวดล้อมและการเลี้ยงดู พื้นอารมณ์ที่ถูกกำหนดโดยพันธุกรรมเป็นปัจจัยที่ติดตัวมาไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ก็จริง แต่การเลี้ยงดูในสภาพที่เหมาะสมกับอารมณ์ก็จะสามารถช่วยพัฒนากลุ่มเซลล์ และควบคุมพื้นฐานอารมณ์ด้านลบได้ ขณะเดียวกันก็สามารถส่งเสริมพื้นฐานอารมณ์ด้านบวกให้ดีขึ้นเรื่อยๆ ขึ้นไป

4. บรรยากาศในครอบครัว

บรรยากาศในครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการอบรมเลี้ยงดูสัมพันธ์ภายในครอบครัว ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ผู้วิจัยจึงรวบรวมลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกับบรรยากาศในครอบครัวไว้ดังนี้

4.1 ความหมายของบรรยากาศในครอบครัว

พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ .ศ. 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน . 2526: 294) ได้ให้ความหมายของบรรยากาศในครอบครัวไว้ว่า หมายถึง ความรู้สึกหรือสิ่งที่อยู่รอบตัว

รัตนภรณ์ พงสะมัง (2547: 32) ได้ให้ความหมายของบรรยากาศในครอบครัวไว้ว่า หมายถึง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ทางอารมณ์ และความรู้สึก หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม จิตวิทยา ที่เป็นความคิดเห็นของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา การปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว การแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว การมีกิจกรรมทางศาสนาด้วยกันและความสำเร็จในชีวิตการงานของสมาชิกในครอบครัว

ดังนั้นผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า บรรยากาศในครอบครัว หมายถึง สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และทางสังคมของครอบครัว ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การรับรู้และความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูและการปฏิบัติต่าง ๆ ของบิดามารดา รวมทั้งการแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว การทำกิจกรรมร่วมกัน และการส่งเสริมสนับสนุนของสมาชิกในครอบครัว

4.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู

ครอบครัวเป็นสังคมหน่วยแรกที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของเด็กตั้งแต่วัยแรกเกิดและวัยต่อมา เพราะหน้าที่สำคัญของครอบครัว คือ การอบรมเลี้ยงดู เพื่อให้บุตรเป็นคนที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งผลจากการเลี้ยงดูนี้จะเป็นเสมือนฐานรองรับบทบาทอื่น ๆ และเป็นปัจจัยหนึ่งต่อบรรยากาศในครอบครัว

เซียร์ และคนอื่น ๆ (Sear; & others. 1957) ได้สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต การอบรมเลี้ยงดูจะมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบัน และศักยภาพของการกระทำในอนาคตของเด็ก ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลจึงเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในสถาบันครอบครัว

4.3 ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

นักจิตวิทยาได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดู และแบ่งการอบรมเลี้ยงดูไว้หลายประเภทดังเช่น

โรเจอร์ (นงนุช โรจนเลิศ. 2533 ; อ้างอิงจาก Roger. 1972: 117) ได้แบ่งประเภทการอบรมเลี้ยงดูที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพและพฤติกรรมของบุคคลออกเป็น 3 แบบ คือ

1. แบบประชาธิปไตย (Democracy) คือ วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติด้วยความยุติธรรม ไม่ตามใจ หรือเข้มงวดความรักความอบอุ่น มีเหตุผลยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของเด็ก เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมรับรู้กิจกรรมบางอย่าง ส่งเสริมให้เด็กมีอิสระในการคิดตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง และให้ความร่วมมือตามโอกาสเหมาะสม

2. แบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) คือ วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่า ตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่ต้องการ ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตา หรือคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

3. แบบปล่อยปละละเลย (Rejection) หรือทอดทิ้ง คือ วิธีการปฏิบัติของพ่อแม่ หรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กเกิดรู้สึกว่าตนเองถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุนหรือให้คำแนะนำช่วยเหลือเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์ ตำหนิ ลงโทษรุนแรง และปราศจากเหตุผล ไม่ได้รับความสนิทสนมเป็นกันเอง และปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจวบจันทน์ (2524: 16) แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบ คือ

1. แบบรักสนับสนุน คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แสดงความรักอย่างเปิดเผย ยอมให้ลูกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในครอบครัว และมีความเข้าใจความรู้สึกของลูกอย่างดี

2. แบบควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่คอยควบคุมบังคับและลงโทษลูกเมื่อลูกกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ

3. แบบใช้เหตุผล คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่แจกแจงเหตุผลต่าง ๆ แก่เด็กในการให้กระทำหรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำสิ่งใด

4. แบบลงโทษทางกายหรือจิต คือ การอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ลงโทษด้วยวิธีการทำให้เจ็บกายหรือลงโทษด้วยวิธีการตีเตียนหรือตัดสิทธิ์ต่าง ๆ

5. บทบาททางเพศ

5.1 ความหมายของลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง

คอนสแตนตินโนเบิล (ณัฐสุกานต์ ทองสนธิ . 2549: 27; อ้างอิงจาก Costantinople.1983) กล่าวว่า ลักษณะความเป็นหญิงเป็นการเปรียบเทียบคุณลักษณะของความคงที่ซึ่งอาจจะมีมากหรือน้อย มีรากฐานมาจากทางด้านกายวิภาคศาสตร์ สรีรวิทยา และประสบการณ์ขั้นต้น โดยทั่วไปแล้วสามารถจำแนกผู้ชายออกจากผู้หญิงในด้านเจตคติและพฤติกรรมได้อย่างชัดเจน

กู๊ดส์ และทอยเด็น (ชลธิชา ศาลิคุปต์. 2535: 31; อ้างอิงจาก Goods; & Troiden. 1974: 231) กล่าวว่า ลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิง คือความพึงพอใจที่บุคคลนั้น จะมีพฤติกรรมที่แสดงออกในทางใดทางหนึ่ง เช่น บุคคลหนึ่งเมื่อเกิดมาพร้อมกับเพศที่แสดงออกถึงความเป็นเพศชายหรือเพศหญิง แต่บุคคลนั้นอาจมีความพึงพอใจที่จะมีลักษณะความเป็นชายหรือความเป็นหญิงที่ตรงกับเพศของตนหรือตรงข้ามกับเพศของตนก็ได้

สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์. (2542: ออนไลน์) กล่าวว่า ลักษณะความเป็นชาย คือ คือหนักแน่น ก้าวร้าว หัวแข็ง มีเหตุผล หรือมีความสามารถในการคิดอย่างเป็นระบบ มีจิตวิเคราะห์และเข้าถึงเรื่องที่เป็นนามธรรม มีความสามารถในการควบคุม เป็นต้น ส่วนลักษณะความเป็นหญิง คือ บอบบาง ถ่อมตน พร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือในทุกเรื่อง เป็นห่วงเป็นใยผู้อื่น อ่อนโยน เอาใจใส่ อ่อนไหว และไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น

ณัฐสุกานต์ ทองสนธิ (2549: 30) สรุปไว้ว่า ลักษณะความเป็นชาย เป็นความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่นำไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมายมีการแสดงออกในลักษณะของความมีอำนาจในสังคม ปกป้องตนเองได้ มีความสันโดษ กล้าแสดงออกและมีร่างกายที่แข็งแรง ส่วนลักษณะความเป็นหญิง เป็นความรู้สึกหรือพฤติกรรมของบุคคลที่สนับสนุนหรือเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น มีการแสดงออกในลักษณะของความผูกพัน เป็นมิตร นำทะนุถนอม มีลักษณะยอมตาม ไม่แยกตัวตามลำพัง และให้ความสนใจตนเอง

จากการศึกษาความหมายของลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง สรุปได้ว่า ลักษณะความเป็นชาย เป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จตามความมุ่งหมาย ซึ่งแสดงออกในลักษณะของความมีอำนาจในสังคม ความมีอิสระ ความกล้าหาญ ปกป้องตนเองได้ ความทะเยอทะยานและความเข้มแข็ง ส่วนลักษณะความเป็นหญิง เป็นคุณลักษณะของบุคคลเกี่ยวกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่สนับสนุนหรือเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแสดงออกในลักษณะของความผูกพัน สุภาพอ่อนโยน เป็นมิตร มีลักษณะยอมตาม และให้ความสนใจตนเองและคนรอบข้าง

5.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการของบทบาททางเพศ

ทฤษฎีความสอดคล้องทางเพศ (Gender Schema Theory)

เบีม (Bem, 1981: 354 – 364) กล่าวว่า ทฤษฎีความสอดคล้องทางเพศเป็นกระบวนการที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลที่ได้รับกับโครงสร้างทางเพศของบุคคลที่มีอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งจะตีความข้อมูลที่ได้รับว่าคืออะไร ทฤษฎีความสอดคล้องทางเพศประกอบด้วย ความคิดของเด็กและการกระทำของเด็ก โดยมี 2 ลักษณะ คือ เด็กจะได้รับรางวัลในพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับเพศ และถูกลงโทษในพฤติกรรมที่ไม่สัมพันธ์กับเพศ เช่น เด็กผู้หญิงจะได้รับคำชมเมื่อเล่นตุ๊กตา แต่จะถูกตำหนิเมื่อเล่นปืน และเด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมตามตัวแบบที่มีเพศเดียวกับเด็ก เช่น เด็กผู้ชายจะมีพฤติกรรมเลียนแบบพ่อ ส่วนเด็กผู้หญิงจะมีพฤติกรรมเลียนแบบแม่

ทฤษฎีความสอดคล้องทางเพศ จะเน้นที่กระบวนการทางปัญญาและให้ความสนใจต่อความแตกต่างของกระบวนการทางปัญญาระหว่างบุคคลที่มีคุณลักษณะตรงตามเพศและบุคคลที่มีคุณลักษณะไม่ตรงตามเพศ โดยดูจากโครงสร้างทางเพศ ซึ่งบุคคลที่มีคุณลักษณะตรงตามเพศจะมีการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้รับเข้ามาให้ตรงตามความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย โดยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด ทำให้มีผลต่ออัตมโนทัศน์ของบุคคลในการอธิบายความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย ส่วนผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีความเป็นหญิงและความเป็นชายสูงทั้งคู่ นั้น จะอธิบายลักษณะของตนเองได้อย่างอิสระโดยไม่คำนึงถึงลักษณะความเป็นหญิงหรือความเป็นชาย

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นพวรรณ บัวทอง (2547: 65) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกคุณค่าในตนเอง และความฉลาดทางอารมณ์ กับความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายพบว่า ความรู้สึกคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางลบกับความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางคลองเปรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -.351 ส่วนความฉลาดทางอารมณ์มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางคลองเปรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ -.410

ณัฐกานต์ ทองสนธิ (2549: 68) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุบางลักษณะที่มีต่อยุทธวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชลบุรี พบว่านักเรียนมียุทธวิธีการเผชิญปัญหาทั้งการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาและแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง มีการมองโลกในแง่ดีและความเชื่ออำนาจภายในตนเองอยู่ในระดับสูง

รัตนาภรณ์ พงสะมัน (2547: 88) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย บรรยากาศในครอบครัว กับวิธีเผชิญปัญหาของนักเรียนระดับ

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า สหสัมพันธ์คาโนนิกอล ระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระ ความฉลาดทางอารมณ์ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย บรรยากาศใน ครอบครัว กับกลุ่มตัวแปรตามวิธีเผชิญปัญหา ทั้งสามวิธี มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001

อนันต์ นวลใหม่ (2549: 103) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัด กรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง พบว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และสัมพันธภาพใน ครอบครัวส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

สุภา อภิญาภิบาล (2550: 83) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับ ความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า การมองโลกในแง่ดี ความเชื่ออำนาจภายในตน ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากงานวิจัยจะพบว่าปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศ ในครอบครัว ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง กับ ทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม และการเผชิญปัญหา ซึ่งทักษะชีวิต ทักษะทางสังคม และการเผชิญปัญหานั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญของ องค์ประกอบของ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ซึ่งมีความสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนา เด็กและเยาวชนในปัจจุบันให้ภูมิคุ้มกันต่อความเสี่ยงด้านต่างๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจ ที่จะศึกษาถึง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเรียนรู้และ พัฒนาความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของเด็กและเยาวชนต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1 จาก 70 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 5,091 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1 จำนวน 445 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two - Stage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (ล้วน สายยศ ; และ อังคณา สายยศ . 2538 : 297 ; อ้างอิงจาก Yamane . 1967) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ แล้วจะต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 370 คน

ขั้นที่ 2 แบ่งโรงเรียนตามขนาดของโรงเรียน ตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่จำนวน 3 โรงเรียน มี 30 ห้องเรียน ขนาดกลางจำนวน 17 โรงเรียน มี 42 ห้องเรียน ขนาดเล็ก จำนวน 50 โรงเรียน มี 50 ห้องเรียน รวมทั้งหมด 70 โรงเรียน 122 ห้องเรียน

ขั้นที่ 3 สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) โดยสุ่มโรงเรียนแต่ละขนาดได้ โรงเรียนขนาดใหญ่ 2 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 4 โรงเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 6 โรงเรียน

ขั้นที่ 4 สุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม โดยสุ่มห้องเรียน จากโรงเรียนในแต่ละขนาด ที่สุ่มได้ในขั้นที่ 3 มาด้วยวิธีสุ่มอย่างง่าย ซึ่งได้โรงเรียน

ขนาดใหญ่ 2 ห้องเรียน โรงเรียนขนาดกลาง 4 ห้องเรียน และโรงเรียนขนาดเล็ก 6 ห้องเรียน ได้
จำนวนห้องเรียนทั้งหมด 12 ห้องเรียน ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 รายชื่อโรงเรียนและจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
ขนาดใหญ่	ชัยภูมิภักดีชุมพล	1	51
	สตรีชัยภูมิ	1	49
ขนาดกลาง	บ้านเขว้าวิทยายน	1	45
	คอนสวรรค์วิทยา	1	43
	บ้านค่ายวิทยา	1	44
	หนองบัวแดงวิทยา	1	43
ขนาดเล็ก	บ้านแก่งยาว	1	33
	บ้านหนองหญ้าปล้อง	1	27
	สีลองเหนือวิทยา	1	21
	โนนน้อยแผ่นดินทอง	1	26
	ภักดีชุมพลวิทยา	1	42
	บ้านหนองบัวขาว	1	21
	รวม	12	445

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาครั้งนี้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม
จำนวน 5 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง มี 4 ตอน ได้แก่

- แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง
จำนวน 20 ข้อ
 - แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการอุบัติเหตุ จำนวน 20 ข้อ
 - แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก จำนวน 20 ข้อ
 - แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด จำนวน 20 ข้อ
- ฉบับที่ 2** แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 20 ข้อ

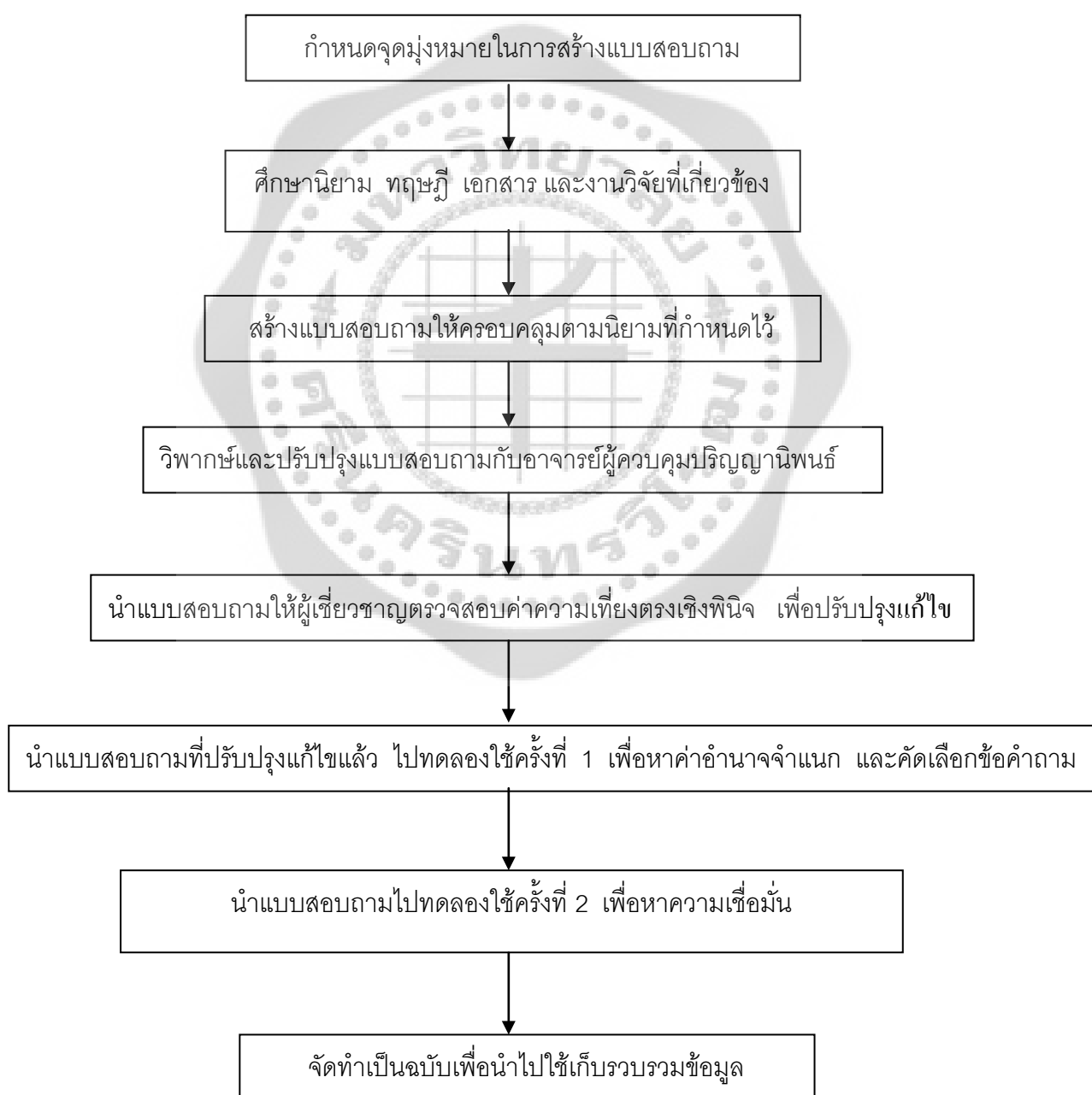
ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 20 ข้อ

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามบทบาททางเพศ จำนวน 50 ข้อ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามจำนวน 5 ฉบับ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่มีผู้สร้างไว้แล้ว จำนวน 1 ฉบับ และแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจำนวน 4 ฉบับ และโดยสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือตามภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 ลำดับขั้นการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างแบบสอบถามโดยผู้วิจัย ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นเองจำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ และแบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว มีรายละเอียดดังนี้

1.1 กำหนดความมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามทั้ง 4 ฉบับ

1.2 ศึกษาานิยาม ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

1.3 กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจากแนวทางที่ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง แล้วเขียนนิยามตามลักษณะที่จะวัด

1.4 สร้างข้อคำถามของแบบสอบถามทั้ง 4 ฉบับ ได้แก่

- แบบสอบถาม ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง จำนวน 96 ข้อ แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ด้านการเกิดความขัดแย้ง จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 2 ด้านการเกิดอุบัติเหตุ จำนวน 24 ข้อ

ตอนที่ 3 ด้านการบริโภคสื่อลามก จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 4 ด้านการเสพติด จำนวน 22 ข้อ

- แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 25 ข้อ

- แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ จำนวน 51 ข้อ

- แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว จำนวน 25 ข้อ

1.5 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วทั้ง 4 ฉบับ ส่งคณะกรรมการควบคุมปริญญาบัตรพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมของรูปแบบและภาษาที่ใช้

1.6 นำแบบสอบถามในข้อ 1.5 ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย ผู้มีความรู้ความสามารถด้านการวัดผลการศึกษ จำนวน 4 ท่าน และผู้มีความรู้ความสามารถด้านจิตวิทยา จำนวน 1 ท่าน เพื่อพิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของเนื้อหาตลอดจนการใช้ภาษา และใช้เกณฑ์คัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ดังนี้

1.6.1 แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ทั้ง 4 ตอน มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 แต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านการเกิดความขัดแย้ง มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 คัดเลือกมาทุกข้อ

- ตอนที่ 2 ด้านการเกิดอุบัติเหตุ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ถึง
- 1.00 คัดเลือกมาทุกข้อ
- ตอนที่ 3 ด้านการบริโภคสื่อลามก มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ถึง
- 1.00 คัดเลือกมาทุกข้อ
- ตอนที่ 4 ด้านการเสพสิ่งเสพติด มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ถึง
- 1.00 คัดเลือกมาทุกข้อ
- 1.6.2 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 คัดเลือกมาทุกข้อ
- 1.6.3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 คัดเลือกมา 25 ข้อ
- 1.6.4 แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ .60 ถึง 1.00 คัดเลือกมาทุกข้อ
- 1.7 นำแบบสอบถามจากข้อ 1.6 ทั้ง 4 ฉบับ ที่ผ่านการคัดเลือกจัดพิมพ์เป็นฉบับแล้วนำไปทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเมืองพญาแล ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 122 คน มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (r) มีรายละเอียดดังนี้
- 1.7.1 แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ทั้ง 4 ตอน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .213 ถึง .643 แต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้
- ตอนที่ 1 ด้านการเกิดความขัดแย้ง คัดเลือกมา 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .256 ถึง .643
- ตอนที่ 2 ด้านการเกิดอุบัติเหตุ คัดเลือกมา 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .213 ถึง .512
- ตอนที่ 3 ด้านการบริโภคสื่อลามก คัดเลือกมา 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .290 ถึง .562
- ตอนที่ 4 ด้านการเสพสิ่งเสพติด คัดเลือกมา 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .226 ถึง .538
- 1.7.2 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง คัดเลือกมา 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .237 ถึง .698
- 1.7.3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ คัดเลือกมา 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .234 ถึง .512
- 1.7.4 แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว คัดเลือกมา 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .252 ถึง .666

1.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการคัดเลือกแล้วไปจัดพิมพ์แล้วนำไปทดสอบครั้งที่ 2 (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านกุดไผ่ จำนวน 23 คน โรงเรียนบ้านโนนเปลือย จำนวน 38 คน และ โรงเรียนบ้านกุดहुลิง จำนวน 35 คน รวมทั้งสิ้น 96 คน จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

1.8.1 แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ทั้ง 4 ตอน มีค่าความเชื่อมั่น .822 แต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ด้านการเกิดความขัดแย้ง	ค่าความเชื่อมั่น .753
ตอนที่ 2 ด้านการเกิดอุบัติเหตุ	ค่าความเชื่อมั่น .714
ตอนที่ 3 ด้านการบริโภคสื่อลามก	ค่าความเชื่อมั่น .861
ตอนที่ 4 ด้านการเสพสิ่งเสพติด	ค่าความเชื่อมั่น .932

1.8.2 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง ค่าความเชื่อมั่น .775

1.8.3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ ค่าความเชื่อมั่น .629

1.8.4 แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว ค่าความเชื่อมั่น .683

1.9 นำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์ข้อความให้เรียบร้อย เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การนำแบบสอบถามบทบาททางเพศไปใช้ โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามบทบาททางเพศที่ณัฐกานต์ ทองสนธิ (2549) แปลจากทฤษฎี ความสอดคล้องทางเพศ ของเบ้ม (Gender Schema Theory) มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่ง แบบสอบถามลักษณะความเป็นชายมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .417 ถึง .708 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .914 ส่วนแบบสอบถามลักษณะความเป็นหญิงมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .306 ถึง .629 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .876 แบบสอบถามบทบาททางเพศนี้มีทั้งหมด 50 ข้อ เป็นข้อคำถามที่เป็นคุณลักษณะของลักษณะความเป็นชาย จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 3, 8, 11, 13, 15, 16, 18, 22, 25, 27, 29, 31, 32, 34, 37, 41, 42, 45, 48, และ 49 เป็นข้อคำถามที่เป็นคุณลักษณะของลักษณะความเป็นหญิง จำนวน 20 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 2, 4, 5, 7, 9, 10, 14, 19, 20, 23, 24, 28, 30, 35, 36, 39, 40, 44, 46, และ 50 นอกนั้นเป็นข้อคำถามที่มีคุณลักษณะเป็นกลาง แล้วนำไปหาคุณภาพเครื่องมือโดยนำไปทดสอบกับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านกุดไผ่ จำนวน 23 คน โรงเรียนบ้านโนนเปลือย จำนวน 38 คน และ โรงเรียนบ้านกุดहुลิง จำนวน 35 คน รวมทั้งสิ้น 96 คน แล้วนำผลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของ Cronbach ซึ่งมีผลการวิเคราะห์พบว่ามีความเชื่อมั่น .935 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์ข้อความให้เรียบร้อย เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง มี 4 ตอน ตอนละ 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่แท้จริงของนักเรียนเพียงช่องเดียวจาก 5 ระดับ ดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างมาก

จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0)	ตอนที่ 1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง ฉันสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนที่ไม่ถูกกันได้ (+)					
00)	การใช้ความรุนแรงเป็นวิธีแก้ปัญหาสุดท้าย (-)					
0)	ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ เมื่อต้องขี่หรือซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์เป็นระยะใกล้ๆ ฉันเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสวมหมวกนิรภัยก็ได้(-)					
00)	ฉันเลือกที่จะข้ามถนนบริเวณทางม้าลาย หรือสะพานลอยเท่านั้น (+)					

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย
	ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก				
0)	เมื่อถูกชักชวนให้พูดคุยเรื่องเพศสัมพันธ์ขณะเข้าห้องคุยทางอินเทอร์เน็ตฉันปฏิเสธทันที (+)				
00)	ฉันมักปฏิเสธการซื้อวิดีโอ/วีซีดี/ดีวีดีที่มีฉากโป๊เปลือยฉากมีเพศสัมพันธ์ (+)				
	ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด				
0)	ฉันมักจะอดทนต่อการทำให้ลองเสฟสิ่งเสพติดจากเพื่อนไม่ได้(-)				
00)	ฉันต่อต้านการแก้ปัญหาด้วยการเสฟสิ่งเสพติด(+)				

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม

สำหรับข้อความที่แสดงระดับการกระทำเชิงนิมาน (+) ให้นำน้ำหนักคะแนนดังนี้

- จริงมากที่สุด ให้ 5 คะแนน
- จริงมาก ให้ 4 คะแนน
- จริงปานกลาง ให้ 3 คะแนน
- จริงน้อย ให้ 2 คะแนน
- จริงน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

สำหรับข้อความที่แสดงระดับการกระทำเชิงนิเสธ (-) ให้นำน้ำหนักคะแนนดังนี้

- จริงมากที่สุด ให้ 1 คะแนน
- จริงมาก ให้ 2 คะแนน
- จริงปานกลาง ให้ 3 คะแนน
- จริงน้อย ให้ 4 คะแนน
- จริงน้อยที่สุด ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย

แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงแต่ละตอนมีข้อคำถาม จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็มในแต่ละตอน ตอนละ 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย

การแปลความหมาย

90.00 – 100.00	มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านนั้นอยู่ในระดับสูงมาก
70.00 – 89.99	มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านนั้นอยู่ในระดับสูง
50.00 – 69.99	มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง
30.00 – 49.99	มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านนั้นอยู่ในระดับต่ำ
20.00 – 29.99	มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านนั้นอยู่ในระดับต่ำมาก

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองมี จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่แท้จริงของนักเรียนเพียงช่องเดียว จาก 5 ระดับ ดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างมาก

จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0)	ฉันรู้สึกภูมิใจในตนเองกับการเป็นที่รักของเพื่อน (+)					
00)	แม้ว่าจะอยู่ท่ามกลางเพื่อน ๆ บางครั้งฉันรู้สึกเหงา (-)					

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม

สำหรับข้อความที่แสดงระดับการกระทำเชิงนิมมาน (+) ให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

- จริงมากที่สุด	ให้	5	คะแนน
- จริงมาก	ให้	4	คะแนน
- จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
- จริงน้อย	ให้	2	คะแนน
- จริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

สำหรับข้อความที่แสดงระดับการกระทำเชิงนิเสธ (-) ให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

- จริงมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
- จริงมาก	ให้	2	คะแนน
- จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
- จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
- จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย

แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเองมีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย

การแปลความหมาย

90.00 – 100.00	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูงมาก
70.00 – 89.99	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับสูง
50.00 – 69.99	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
30.00 – 49.99	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำ
20.00 – 29.99	มีการเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับต่ำมาก

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์

แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์มี จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่แท้จริงของนักเรียนเพียงช่องเดียว จาก 5 ระดับ ดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

- จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียน
ค่อนข้างมาก
- จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง
- จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างน้อย
- จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0)	ฉันมักมีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อ ปัญหาเพียงเล็กน้อย(-)					
00)	เวลาโกรธหรือไม่สบาย ฉันรับรู้ได้ว่า เกิดอะไรขึ้นกับฉัน(+)					

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม

สำหรับข้อความที่แสดงระดับการกระทำเชิงนิมิต (+) ให้นำนักคะแนนดังนี้

- จริงมากที่สุด ให้ 5 คะแนน
- จริงมาก ให้ 4 คะแนน
- จริงปานกลาง ให้ 3 คะแนน
- จริงน้อย ให้ 2 คะแนน
- จริงน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

สำหรับข้อความที่แสดงระดับการกระทำเชิงนิเสธ (-) ให้นำนักคะแนนดังนี้

- จริงมากที่สุด ให้ 1 คะแนน
- จริงมาก ให้ 2 คะแนน
- จริงปานกลาง ให้ 3 คะแนน
- จริงน้อย ให้ 4 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย

แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย

การแปลความหมาย

90.00 – 100.00 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูงมาก

- 70.00 – 89.99 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับสูง
 50.00 – 69.99 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับปานกลาง
 30.00 – 49.99 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำ
 20.00 – 29.99 มีความฉลาดทางอารมณ์อยู่ในระดับต่ำมาก

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัวมี จำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่แท้จริงของนักเรียนเพียงช่องเดียว จาก 5 ระดับ ดังนี้

- จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด
 จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างมาก
 จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง
 จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างน้อย
 จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
0)	เมื่อข้าพเจ้าสอบถามพ่อแม่จะดูว่าข้าพเจ้าขี้เกียจไม่ตั้งใจเรียน (-)					
00)	เมื่อพ่อแม่ต้องการให้ข้าพเจ้าทำอะไร พ่อแม่จะอธิบายเหตุผลก่อนเสมอ (+)					

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม

สำหรับข้อความที่แสดงระดับการกระทำเชิงนิมมาน (+) ให้นำน้ำหนักคะแนนดังนี้

- จริงมากที่สุด ให้ 5 คะแนน
- จริงมาก ให้ 4 คะแนน
- จริงปานกลาง ให้ 3 คะแนน
- จริงน้อย ให้ 2 คะแนน
- จริงน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน

สำหรับข้อความที่แสดงระดับการกระทำเชิงนิเสธ (-) ให้นำน้ำหนักคะแนนดังนี้

- จริงมากที่สุด	ให้	1	คะแนน
- จริงมาก	ให้	2	คะแนน
- จริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
- จริงน้อย	ให้	4	คะแนน
- จริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย

แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 100 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย

การแปลความหมาย

90.00 – 100.00	มีบรรยากาศในครอบครัวอยู่ในระดับดีมาก
70.00 – 89.99	มีบรรยากาศในครอบครัวอยู่ในระดับดี
50.00 – 69.99	มีบรรยากาศในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง
30.00 – 49.99	มีบรรยากาศในครอบครัวอยู่ในระดับไม่ดี
20.00 – 29.99	มีบรรยากาศในครอบครัวอยู่ในระดับไม่ดีมาก

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามบทบาททางเพศ

แบบสอบถามบทบาททางเพศฉบับนี้ แบ่งเป็น แบบสอบถามลักษณะความเป็นชายและแบบสอบถามลักษณะความเป็นหญิง ที่รวมไว้ในฉบับเดียวกันแต่ทำการสลับข้อระหว่างลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิง และลักษณะที่เป็นกลาง โดยแบบสอบถามฉบับนี้จะประกอบด้วยคำคุณศัพท์ที่แสดงถึงลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง คุณลักษณะละ 20 ข้อ และคุณลักษณะที่เป็นกลาง 10 ข้อ รวมทั้งสิ้น 50 ข้อ มีลักษณะเป็นเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 7 ระดับ

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณานักเรียนมีลักษณะต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามมากน้อยเพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องขวามือของข้อความตามความเป็นจริงเพียงช่องเดียว

ตัวอย่าง

ถ้านักเรียนคิดว่านักเรียนมีลักษณะ **เข้มแข็ง**

มากที่สุด	ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 7
มาก	ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 6

- ค่อนข้างมาก ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 5
 ปานกลาง ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 4
 ค่อนข้างน้อย ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 3
 น้อย ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 2
 น้อยที่สุด ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 1

ข้อ	คุณลักษณะ	มากที่สุด ←————→ น้อยที่สุด						
		7	6	5	4	3	2	1
0)	ลักษณะความเป็นชาย							
	เข้มแข็ง							
00)	เป็นผู้นำ							
0)	ลักษณะความเป็นหญิง							
	อ่อนโยน							
00)	เห็นอกเห็นใจผู้อื่น							
0)	ลักษณะที่เป็นกลาง							
	น่าเชื่อถือ							
00)	อวดดี							

การให้คะแนนและการแปลความหมายคะแนนของแบบสอบถามบทบาททางเพศ จะคิดคะแนนเฉพาะลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง ส่วนลักษณะที่เป็นกลางไม่นำมาคิดคะแนน และแยกพิจารณาเป็น 2 ส่วน คือ คะแนนของแบบสอบถามลักษณะความเป็นชาย และคะแนนของแบบสอบถามลักษณะความเป็นหญิง โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามและเกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยเหมือนกัน ดังต่อไปนี้

เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถาม มีดังนี้

มากที่สุด	ให้คะแนน	7	คะแนน
มาก	ให้คะแนน	6	คะแนน
ค่อนข้างมาก	ให้คะแนน	5	คะแนน
ปานกลาง	ให้คะแนน	4	คะแนน
ค่อนข้างน้อย	ให้คะแนน	3	คะแนน

น้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
น้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย มีดังนี้

แบบสอบถามลักษณะความเป็นชาย จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 140 คะแนน และ
แบบสอบถามลักษณะความเป็นหญิง จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 140 คะแนน

คะแนนเฉลี่ย	การแปลความหมาย
130.00 – 140.00	มีลักษณะทางเพศแบบนี้ในระดับสูงมาก
110.00 – 129.99	มีลักษณะทางเพศแบบนี้ในระดับสูง
90.00 – 109.99	มีลักษณะทางเพศแบบนี้ในระดับค่อนข้างสูง
70.00 – 89.99	มีลักษณะทางเพศแบบนี้ในระดับปานกลาง
50.00 - 69.99	มีลักษณะทางเพศแบบนี้ในระดับค่อนข้างต่ำ
30.00 49.99	มีลักษณะทางเพศแบบนี้ในระดับต่ำ
20.00 -29.99	มีลักษณะทางเพศแบบนี้ในระดับต่ำมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม 2553 ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยื่นต่อผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. จัดเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง เมื่อถึงกำหนดเวลาที่นัดหมายกับโรงเรียนที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ระหว่าง วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2553 ถึง วันที่ 4 มีนาคม 2553

4. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ทั้งหมดจำนวน 453 ฉบับ มาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของการตอบแล้วคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ไว้ 445 ฉบับ นำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

5. นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐานและรายงานผลการวิจัย

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ตรวจให้คะแนนแบบสอบถาม ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
2. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น
3. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานและประมาณค่าสถิติ
4. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์คาโนนิคอล และน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคอล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐานได้แก่
 - 1.1 คะแนนเฉลี่ย (Mean)
 - 1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviatoin)
 - 1.3 ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (Coefficient of variation)
 - 1.4 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าเฉลี่ย (Standard Error of Mean)
2. สถิติที่ใช้ในการวิจัย
 - 2.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple correlation coefficient) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson product – moment coefficient correlation)
 - 2.2 หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล โดยมีขั้นตอนดังนี้ (Pedhazur. 1997: 927 – 933)
 - 2.2.1 กำหนดส่วนย่อยของเมตริกซ์ X กับ Y ให้อยู่ในรูปของซูปเปอร์เมตริกซ์ ดังนี้

$$R = \begin{bmatrix} R_{xx} & R_{xy} \\ R_{yx} & R_{yy} \end{bmatrix}$$

เมื่อ R แทน ซูปเปอร์เมตริกซ์ระหว่างสหสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม
 R_{xx} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ X_p

R_{yy} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรตาม Y_q

R_{xy} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ X_p กับชุดตัวแปรตาม Y_q

R_{yx} แทน ทราโนโพสของ R_{xy}

2.2.2 หาค่าเมริกซ์ของ R_{xx}^{-1} , R_{yx} , R_{xy} และ R_{yy}^{-1} แล้วนำไปสร้างสมการดีเทอร์

มีแนบดังนี้

$$|R_{yy}^{-1}R_{yx}R_{xx}^{-1}R_{xy} - \lambda I| = 0$$

เมื่อ R_{yy}^{-1} แทน อินเวอร์สของเมตริกซ์ของค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร Y

R_{xx}^{-1} แทน อินเวอร์สของเมตริกซ์ของค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร X

I แทน เมตริกซ์เอกลักษณ์

λ แทน ไอเกนแวลูส์หรือความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคอล

2.2.3 จากสมการดีเทอร์มีแนบนี้จะได้สมการ Quadratic คือ $a\lambda^2 - b\lambda + c = 0$

2.2.4 คำนวณหาค่า λ จากสูตร $\lambda = \frac{-b \pm \sqrt{b^2 - 4ac}}{2a}$

2.2.5 หาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคอล (R_c) โดยการถอดรากที่สองของ λ จากสูตร

$$R_c = \sqrt{\lambda}$$

2.3 การทดสอบนัยสำคัญของสหสัมพันธ์คาโนนิคอลทำได้โดยการแจกแจงแบบ "คัสแควร์" ตามวิธีของ Bartlett (Pedhazur, 1997: 927 - 933)

$$\chi^2 = -[N - 1 - .5(p + q + 1)] \log_e \Lambda$$

$$df = pq$$

เมื่อ χ^2 แทน ค่าสถิติที่ใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตจากการแจกแจงแบบไคสแควร์

N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

p แทน จำนวนตัวแปรอิสระ

q แทน จำนวนตัวแปรตาม

\log_e แทน Natural Logarithm

Λ แทน Wilks' Lamda โดยคำนวณจากสูตร

$$\Lambda = (1 - R_{c1}^2)(1 - R_{c2}^2) \dots (1 - R_{cj}^2)$$

2.4 คำนวณหาค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอล (β_j) ของตัวแปร Y (Pedhazur. 1997: 927 – 933)

$$\beta_j = \frac{1}{\sqrt{V_j' R_{yy} V_j}} V_j$$

เมื่อ β_j แทน ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอลของชุดที่ j
 V_j แทน เวกเตอร์ที่ j
 V_j' แทน ทรานโพสของ V_j

หาค่า V_j โดยแก้สมการต่อไปนี้ $|R_{yy}^{-1} R_{yx} R_{xx}^{-1} R_{xy} - \lambda I| V_j = 0$

2.5 คำนวณหาค่า β_j ของตัวแปร X (Pedhazur. 1997: 927 – 933) ได้จากสมการดีเทอร์มิแนนท์

$$A = R_{xx} R_{xy} B D^{-1/2}$$

เมื่อ A แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอลของตัวแปร X ในแต่ละชุด
 B แทน เมตริกซ์ของน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอลของตัวแปร Y
 $D^{-1/2}$ แทน Diagonal Matrix ที่มีสมาชิกเป็นส่วนกลับของรากที่สองของ λ
 R_{xx} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ X
 R_{xy} แทน เมตริกซ์สหสัมพันธ์ของชุดตัวแปรอิสระ X กับชุดตัวแปรตาม Y

2.6 คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างของตัวแปร X และตัวแปร Y (Pedhazur. 1997: 933 – 936)

$$S_x = R_{xx} A$$

$$S_y = R_{yy} B$$

เมื่อ S_x แทน เมตริกซ์ของสัมประสิทธิ์โครงสร้างของตัวแปร X
 S_y แทน เมตริกซ์ของสัมประสิทธิ์โครงสร้างของตัวแปร Y

R_{xx} แทน เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ X

R_{yy} แทน เมตริกซ์ของสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ Y

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

X	แทน ปัจจัยบางประการ
X1	แทน การเห็นคุณค่าในตนเอง
X2	แทน ความฉลาดทางอารมณ์
X3	แทน บรรยากาศในครอบครัว
X4	แทน ลักษณะความเป็นชาย
X5	แทน ลักษณะความเป็นหญิง
Y	แทน ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
Y1	แทน ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง
Y2	แทน ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ
Y3	แทน ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก
Y4	แทน ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพสิ่งเสพติด
S.D	แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
C.V.	แทน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย
SE	แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของค่าเฉลี่ย
λ	แทน ค่าไอเกน (Eigen value)
R_c	แทน ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิกอล (Canonical Correlation)
Λ	แทน ค่าวิลค์แลมดา (Wilks' Lambda)
χ^2	แทน ค่าไค - กำลังสอง (Chi – square)
df	แทน ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
**	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการและความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
3. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง
4. ค่านำหนักความสำคัญคาโนนิคัลและค่าสัมประสิทธิ์โครงสร้างระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานปัจจัยบางประการและความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำข้อมูลตัวแปร การเห็นคุณค่าในตนเอง (X1) ความฉลาดทางอารมณ์ (X2) บรรยากาศในครอบครัว (X3) ลักษณะความเป็นชาย (X4) ลักษณะความเป็นหญิง (X5) ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง (Y1) ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ (Y2) ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก (Y3) ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด (Y4) มาหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ปรากฏผลดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยบางประการและความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

ตัวแปร	คะแนนเต็ม	\bar{X}	S.D	C.V.	SE	ผลการประมาณค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
X1	100	67.184	10.532	15.676	.499	66.206 – 68.162	มีการเห็นคุณค่าในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง
X2	100	66.881	8.558	12.796	.405	66.087 – 67.675	มีความฉลาดทางอารมณ์ อยู่ในระดับปานกลาง
X3	100	65.045	9.195	14.136	.435	64.192 – 65.898	มีบรรยากาศในครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง
X4	140	100.910	19.604	19.427	.929	99.089 – 102.731	มีลักษณะความเป็นชาย อยู่ในระดับค่อนข้างสูง
X5	140	99.267	18.505	18.641	.877	97.548 – 100.986	มีลักษณะความเป็นหญิง อยู่ในระดับค่อนข้างสูง
Y1	100	65.944	9.031	13.695	.428	65.105 – 66.783	มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ด้านการเกิดความขัดแย้ง อยู่ในระดับปานกลาง
Y2	100	67.186	9.498	14.137	.450	66.304 – 68.068	มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ อยู่ในระดับปานกลาง
Y3	100	69.928	13.752	19.666	.651	68.652 – 71.204	มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ด้านการบริโภคสื่อลามก อยู่ในระดับปานกลางถึงสูง
Y4	100	76.074	16.599	21.820	.786	74.533 – 77.615	มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ด้านการเสพสิ่งเสพติด อยู่ในระดับสูง

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของปัจจัยซึ่งได้แก่ การเห็นคุณค่า

ในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ และบรรยากาศในครอบครัว มีค่าอยู่ระหว่าง 65.045 ถึง 100.910 โดยนักเรียนมีคุณลักษณะการเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ และบรรยากาศในครอบครัว ในระดับปานกลาง ส่วนลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแบบสอบถามปัจจัยบางประการแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 8.558 ถึง 19.604 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การกระจายพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 12.796 ถึง 19.427 โดยปัจจัยด้านลักษณะความเป็นชาย มีการกระจายของคะแนนมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านลักษณะความเป็นหญิง ส่วนปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์มีการกระจายของคะแนนน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการเฉลี่ยพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง .428 ถึง .786 โดยปัจจัยด้านลักษณะความเป็นชายมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านลักษณะความเป็นหญิง ส่วนปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการเฉลี่ยน้อยที่สุด

ในส่วนความสามารถในการจัดการความเสี่ยง พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามมีค่าอยู่ระหว่าง 65.944 ถึง 76.074 โดยนักเรียนมีความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเกิดอุบัติเหตุในระดับปานกลาง ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามกอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ส่วนความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติดอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่า ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความสามารถในการจัดการความเสี่ยงแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 9.031 ถึง 16.599 ส่วนค่าสัมประสิทธิ์การกระจายพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 13.695 ถึง 21.820 โดยความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติดมีการกระจายของคะแนนมากที่สุด รองลงมาคือ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก ส่วนความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้งมีการกระจายของคะแนนน้อยที่สุด เมื่อพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการเฉลี่ยพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง .405 ถึง .929 โดยความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติดมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก ส่วนความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้งมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี ผู้วิจัยได้นำค่าคะแนนของตัวแปรปัจจัยกับความสามารถ

ในการจัดการความเสี่ยงมาวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

	X1	X2	X3	X4	X5	Y1	Y2	Y3	Y4
X1	1.000	.538**	.579**	.390*	.357*	.399*	.361*	.229	.322*
X2		1.000	.510**	.223	.245	.514**	.504**	.428**	.194
X3			1.000	.258*	.252*	.510**	.428**	.346*	.390*
X4				1.000	.777**	.255*	.128	.016	-.063
X5					1.000	.313*	.195	.195	.031
Y1						1.000	.580**	.358*	.370*
Y2							1.000	.522**	.517**
Y3								1.000	.656**
Y4									1.00

$P^* < .05$

$p^{**} < .01$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรปัจจัยแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง .233 ถึง .777 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ยกเว้น ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์กับลักษณะความเป็นชาย และปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์กับลักษณะความเป็นหญิง สัมพันธ์กันอย่างไม่มีความสำคัญทางสถิติ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรความสามารถในการจัดการความเสี่ยงแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง .358 ถึง .656 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ทุกค่า

สำหรับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยกับตัวแปรความสามารถในการจัดการความเสี่ยงแต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง -.063 ถึง .514 โดยที่ปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง ความฉลาดทางอารมณ์กับ

ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ ความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก บรรยากาศในครอบครัวกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และบรรยากาศในครอบครัวกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ สัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเองกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง การเห็นคุณค่าในตนเองกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ การเห็นคุณค่าในตนเองกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพสิ่งเสพติด บรรยากาศในครอบครัวกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก บรรยากาศในครอบครัวกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพสิ่งเสพติด ลักษณะความเป็นชายกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และลักษณะความเป็นหญิงกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง สัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเองกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก ความฉลาดทางอารมณ์กับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านเสพสิ่งเสพติด ลักษณะความเป็นชายกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ ลักษณะความเป็นชายกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก ลักษณะความเป็นชายกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพสิ่งเสพติด ลักษณะความเป็นหญิงกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ ลักษณะความเป็นหญิงกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก และลักษณะความเป็นหญิงกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพสิ่งเสพติด สัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ

3. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี ผู้วิจัยได้นำข้อมูลของชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง มาหาค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคัล ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสหสัมพันธ์คานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

F	R_c	λ	Λ	χ^2	df	p
1	.694**	.481	.461	339.867	20	.000
2	.305**	.093	.889	51.392	12	.000
3	.131	.017	.981	8.560	6	.199
4	.046	.002	.997	.941	2	.625

p** < .01

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 พบว่า สหสัมพันธ์คานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยคือการเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง กับชุดตัวแปรตาม คือความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพสิ่งเสพติด ใน 2 ชุดแรก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ .694 และ .305 ตามลำดับ ส่วนใน 2 ชุดหลัง มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ .131 และ .046 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คานอนิคอลทั้งสี่ชุด พบว่า มีค่าเท่ากับ .481 .093 .017 และ .046 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยทั้งห้าด้านกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงทั้งสี่ด้าน มีลักษณะวัดร่วมกันในแต่ละชุด ร้อยละ 48.1, 9.3, 1.7 และ .2 ตามลำดับ แสดงว่าในสองชุดแรกมีองค์ประกอบวัดร่วมกันตั้งแต่ 9.3 ถึง 48.1 ส่วนในสองชุดหลัง มีองค์ประกอบวัดร่วมกันต่ำกว่า 9.3 ถึง .2 เท่านั้น แสดงว่าในสองชุดหลัง ตัวแปรปัจจัยและตัวแปรความสามารถในการจัดการความเสี่ยง มีลักษณะที่วัดร่วมกันน้อยมาก

4. คำนำนักความสำคัญคานอนิคอลระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

การวิเคราะห์ข้อมูลในตอนนี้นำข้อมูลของชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง มาหาคำนำนักความสำคัญคานอนิคอล ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตาม
ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอ			
		F(1)	F(2)	F(3)	F(4)
ปัจจัยบางประการ					
ชุด	การเห็นคุณค่าในตนเอง	.045	.356 ^a	-.985	.137
ตัวแปร	ความฉลาดทางอารมณ์	.631 ^a	.302 ^a	.181	-.904
ปัจจัย	บรรยากาศในครอบครัว	.459 ^a	-.282	.390	1.015
	ลักษณะความเป็นชาย	-.285	-.773 [^]	-.880	-.211
	ลักษณะความเป็นหญิง	.281	-.317 [^]	.985	-.146
ความสามารถในการจัดการความเสี่ยง					
ชุด	ด้านการเกิดความขัดแย้ง	.545 ^a	-.799 [^]	-.123	.757
ตัวแปร	ด้านการเกิดอุบัติเหตุ	.229	.043	-.520	-1.254
ตาม	ด้านการบริโภคสื่อลามก	.096	-.255	1.342	-.189
	ด้านการเสพสิ่งเสพติด	.379 ^a	1.069 ^a	-.484	.620

^a ค่าที่ส่งผลซึ่งกันและกันแบบที่หนึ่งในชุดนั้น

[^] ค่าที่ส่งผลซึ่งกันและกันแบบที่สองในชุดนั้น

การพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอจะพิจารณาค่าที่มากกว่าหรือเท่ากับ .30

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 5 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิกอระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามอยู่ในระดับที่ส่งผลซึ่งกันและกันมี 2 ชุด คือ ในชุดแรก ชุดตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ความฉลาดทางอารมณ์และบรรยากาศในครอบครัว มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .631 และ .459 ตามลำดับ ซึ่งส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเสพสิ่งเสพติด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .545 และ .379 ตามลำดับ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ สูง และบรรยากาศในครอบครัว ดี จะทำให้มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเสพสิ่งเสพติดสูง

ส่วนในชุดที่สองนั้น พบว่า มีชุดตัวแปรปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญที่อยู่ในระดับที่ส่งผลซึ่งกันและกันได้สองแบบ คือ แบบที่หนึ่งชุดตัวแปรปัจจัยการเห็นคุณค่าในตนเอง และความฉลาด

ทางอารมณ์ มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .356 และ .302 ตามลำดับ และส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด มีค่าน้ำหนัก 1.069 ส่วนในแบบที่สองชุดตัวแปรปัจจัยด้านลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ -.773 และ -.317 ตามลำดับ และส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ -.799 ซึ่งผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง และความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติดสูงเช่นเดียวกับนักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงสูงก็จะมีสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้งสูงด้วย

สำหรับน้ำหนักคาโนนิคอลในสองชุดหลังระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยแต่ละด้านไม่ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

จากตาราง 5 ดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้มองเห็นภาพการส่งผลซึ่งกันและกัน ระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยและชุดตัวแปรตามได้ชัดเจนขึ้น จึงสรุปเป็นตาราง 6 โดยแสดงให้เห็นเฉพาะชุดที่ส่งผลซึ่งกันและกันเท่านั้น ดังตาราง 6

ตาราง 6 การส่งผลซึ่งกันและกันชุดตัวแปรปัจจัยทั้ง 5 ด้าน กับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงทั้ง 4 ด้าน

ตัวแปร	F(1)		F(2)	
	แบบที่ 1	แบบที่ 1	แบบที่ 1	แบบที่ 2
ตัวแปรปัจจัย	- ความฉลาดทางอารมณ์ - บรรยากาศในครอบครัว	- การเห็นคุณค่าในตนเอง - ความฉลาดทางอารมณ์	- ลักษณะความเป็นชาย - ลักษณะความเป็นหญิง	
ตัวแปรตาม	- ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง - ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด	- ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด	- ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง	

จากตาราง 6 พบว่า ในชุดแรก ชุดตัวแปรปัจจัยความฉลาดทางอารมณ์และบรรยากาศในครอบครัว ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเสพติด

ส่วนในชุดที่สองแบบที่หนึ่งนั้น ตัวแปรปัจจัยการเห็นคุณค่าในตนเอง และความฉลาดทางอารมณ์ ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด ส่วนในแบบที่สองตัวแปรปัจจัยด้านลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็น หญิง ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สังเขป ความมุ่งหมาย และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1 โดยใช้วิธีวิเคราะห์แบบสหสัมพันธ์คาโนนิคัล โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของชุดตัวแปรปัจจัย ประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง กับ ชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงซึ่งแบ่งเป็น 4 ด้านได้แก่ ด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพติด พร้อมทั้งศึกษาคำนวณน้ำหนักความสำคัญของชุดตัวแปรปัจจัยดังกล่าวข้างต้นที่ส่งผลซึ่งกันและกันต่อ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิเขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 445 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two – stage Random Sampling)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพติด มีค่าความเชื่อมั่น .753 .714 .861 และ .932 ตามลำดับ ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงโดยรวมมีค่าความเชื่อมั่น .822 ส่วนตัวแปรปัจจัยผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์ แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง และแบบสอบถามบทบาททางเพศ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .775 .629 .683 และ .935 ตามลำดับ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบและคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ ทำการตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาหาค่าสถิติพื้นฐาน วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตาม ผู้วิจัยทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์หา ความสัมพันธ์คาโนนิคัลระหว่างชุดตัวแปรปัจจัย กับชุดตัวแปรตาม แล้วจึงวิเคราะห์หาคำนวณน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคัล

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคระหว่างระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง กับชุดตัวแปรตาม คือความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพสิ่งเสพติด ใน 2 ชุดแรก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ .694 และ .305 ตามลำดับ ส่วนใน 2 ชุดหลัง มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ .131 และ .046 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาค่าความแปรปรวนของสหสัมพันธ์คาโนนิคทั้งหมดที่ชุด พบว่า มีค่าเท่ากับ .481 .093 .017 และ .046 ตามลำดับ แสดงว่าปัจจัยบางประการทั้งห้าด้านกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงทั้งสิ้นด้าน มีลักษณะวัดร่วมกันในแต่ละชุด ร้อยละ 48.1 9.3 1.7 และ .2 ตามลำดับ แสดงว่าในสองชุดแรกมีองค์ประกอบวัดร่วมกันตั้งแต่ 9.3 ถึง 48.1 ส่วนในสองชุดหลัง มีองค์ประกอบวัดร่วมกันต่ำกว่า 9.3 ถึง .2 เท่านั้น แสดงว่าในสองชุดหลัง ตัวแปรปัจจัยและตัวแปรความสามารถในการจัดการความเสี่ยง มีลักษณะที่วัดร่วมกันน้อยมาก

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามอยู่ในระดับที่ส่งผลซึ่งกันและกันมี 2 ชุด คือ ในชุดแรก ชุดตัวแปรปัจจัย ได้ด้านความฉลาดทางอารมณ์และบรรยากาศในครอบครัว มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .631 และ .459 ตามลำดับ ซึ่งส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเสพสิ่งเสพติด มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .545 และ .379 ตามลำดับ ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงและบรรยากาศในครอบครัวดี จะทำให้มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเสพสิ่งเสพติดสูง

ส่วนในชุดที่สองนั้น พบว่า มีชุดตัวแปรปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญที่อยู่ในระดับที่ส่งผลซึ่งกันและกันได้สองแบบ คือ แบบที่หนึ่งชุดตัวแปรปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง และความฉลาดทางอารมณ์ มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .356 และ .302 ตามลำดับ และส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพสิ่งเสพติด มีค่าน้ำหนัก 1.069 ส่วนในแบบที่สองชุดตัวแปรปัจจัยด้านลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ -.773 และ -.317 ตามลำดับ และส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง มีค่าน้ำหนักเท่ากับ -.799 ซึ่งผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเอง และความฉลาดทางอารมณ์สูงจะมีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพสิ่งเสพติดสูงเช่นเดียวกับนักเรียนที่มีลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิงสูงก็จะมีสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้งสูงด้วย

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลในประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. ค่าสหสัมพันธ์คาโนนิคระหว่างระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยคือ การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง กับชุดตัวแปรตาม คือความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง ด้านการเกิดอุบัติเหตุ ด้านการบริโภคสื่อลามก และด้านการเสพติด ใน 2 ชุดแรก มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มีค่าเท่ากับ .694 และ .305 ตามลำดับ ส่วนใน 2 ชุดหลัง มีความสัมพันธ์กันอย่างไม่มีความนัยสำคัญทางสถิติ มีค่าเท่ากับ .131 และ .046 ตามลำดับ เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าปัจจัยบางประการมีความสัมพันธ์คาโนนิคกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของตัวแปรปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง การมีความฉลาดทางอารมณ์สูง และมีบรรยากาศในครอบครัวที่ดี ล้วนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักตนเองทั้งด้านข้อดีและข้อบกพร่อง การได้รับความรักความอบอุ่นในครอบครัว และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะทำให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเอง มองโลกในแง่ดี ทำให้สามารถปรับตัวได้ดีในสถานการณ์ต่างๆ และกล้าเผชิญกับปัญหาต่างๆ รวมทั้งสามารถจัดการกับความเสี่ยงด้านต่างๆ ได้ สอดคล้องกับอนันต์ นวลใหม่ (2549: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาพบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปแบบมาตรฐานของวิธีการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และสัมพันธ์ภาพในครอบครัวส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสุภา อภิญาภิบาล (2550:83) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า การมองโลกในแง่ดี ความเชื่ออำนาจภายใน ตน ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับรัตนภรณ์ พงสะมั่ง (2547: 88) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย บรรยากาศในครอบครัว กับวิธีเผชิญปัญหาของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา พบว่า สหสัมพันธ์คาโนนิคระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระ ความฉลาดทางอารมณ์ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย บรรยากาศในครอบครัว กับกลุ่มตัวแปรตามวิธีเผชิญปัญหา ทั้งสามวิธี มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

2. ค่าน้ำหนักความสำคัญคาโนนิคระหว่างชุดตัวแปรปัจจัยกับชุดตัวแปรตามอยู่ในระดับที่ส่งผลซึ่งกันและกันมี 2 ชุด คือ ในชุดแรก ชุดตัวแปรปัจจัย ได้แก่ ด้านความฉลาดทางอารมณ์และบรรยากาศใน ครอบครัว ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเสพติด เนื่องจากทักษะชีวิตและการเผชิญปัญหาเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งของความสามารถในการจัดการความเสี่ยง ความฉลาดทางอารมณ์ และ

บรรยากาศในครอบครัวจึงมีผลต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้วย สอดคล้องกับภวิกา กลับประสิทธิ์ (2552: 79) ได้สรุปไว้ว่า ตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังเช่นมีการศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างบรรยากาศในครอบครัว หรือสัมพันธภาพในครอบครัวว่า ความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมด้านต่างๆ เช่น วันเพ็ญ น้อยสุข (2552: 100 – 101) ศึกษาพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองส่งผลทางลบกับพฤติกรรมด้านอุบัติเหตุ พฤติกรรมเสี่ยงด้านการใช้สารเสพติด พฤติกรรมเสี่ยงด้านพฤติกรรมทางเพศ และพฤติกรรมเสี่ยงด้านการต่อต้านสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ พรทิพย์ จิตรธร (2516: 55) ได้ศึกษาเด็กที่ติดยาเสพติดพบว่า เด็กที่ถูกชักจูงไปเป็นผู้ติดยาเสพติด มักจะมาจากครอบครัวที่มีปัญหา เด็กขาดความอบอุ่น ขาดที่พึ่งเนื่องจากครอบครัวแตกแยก และสอดคล้องกับเจนจิรา ใจมนต์ (2545: 73 – 75) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สถานภาพทางครอบครัวบิดาหรือมารดาแยกกันอยู่ความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดดันมีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบรรยากาศในครอบครัวที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยที่วัดเกี่ยวกับ สภาพทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับ วิธีการ อบรมเลี้ยงดู หรือการปฏิบัติต่าง ๆ ของบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความรู้สึกและเจตคติของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา รวมทั้งการแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว และการส่งเสริมและสนับสนุนจากครอบครัว ก็จะมีผลต่อพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของนักเรียน (ณัญญา ผาดจันท์ก. 2545 : 71; อ้างอิงจาก Heddad. 1986: 20 -25) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาค้นคว้าของจรรยา เกษศรีสังข์ (2537: 101) ที่พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศที่ดี จะส่งผลให้นักเรียนมีวิธีเผชิญปัญหาแบบผู้ปัญหาโดยใช้เหตุผลประกอบ อีกทั้งนริศพรารมภ์ (2539: 92) ยังศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านจิตลักษณะ และบรรยากาศในครอบครัวเป็นปัจจัยที่วัดเกี่ยวกับด้านความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ความรู้สึกและเจตคติของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา รวมทั้งการแก้ปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในครอบครัว การส่งเสริมและสนับสนุนจากครอบครัว อีกทั้ง ความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่วัดเกี่ยวกับด้านความสามารถของนักเรียนในการใช้สติรับรู้ถึงอารมณ์และควบคุมตนเอง ทำให้สามารถเข้าใจและรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น ใช้ปัญญาในการแสดงอารมณ์และควบคุมอารมณ์ให้สามารถรับและปรับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น ทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่างๆ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ดี ซึ่ง สอดคล้องกับรัตนาภรณ์ พงสะมัง (2547: 88 – 89) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย และบรรยากาศใน

ครอบครัว กับกลุ่มตัวแปรตามวิธีเผชิญปัญหาทั้งสามวิธีมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์และบรรยากาศในครอบครัวที่ดีนั้น จึงมีลักษณะช่วยส่งเสริมให้มีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้งและการเสพติดได้

ส่วนในชุดที่สองนั้น พบว่า มีชุดตัวแปรปัจจัยที่มีค่าน้ำหนักความสำคัญที่อยู่ในระดับที่ส่งผลซึ่งกันและกันได้สองแบบ คือ แบบที่หนึ่งชุดตัวแปรปัจจัยด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง และความฉลาดทางอารมณ์ ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การเห็นคุณค่าในตนเองนั้น เป็นปัจจัยที่วัดการตัดสินใจของตนเองตามความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความสามารถ การประสบความสำเร็จ การยอมรับนับถือตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง การพึ่งตนเอง คิดว่าตนเองมีค่าในสังคม ตลอดจนได้รับการยอมรับจากครอบครัว คนรอบข้าง และสังคม และปัจจัยด้านความฉลาดทางอารมณ์เป็นปัจจัยวัดความสามารถของนักเรียนในการใช้สติรับรู้ถึงอารมณ์และควบคุมตนเอง ทำให้สามารถเข้าใจและรับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่น ใช้ปัญญาในการแสดงอารมณ์และควบคุมอารมณ์ให้สามารถรับและปรับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และสามารถสร้างสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น จะเห็นว่าปัจจัยทั้งด้านการเห็นคุณค่าในตนเองและความฉลาดทางอารมณ์ล้วนส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคุณค่าและรู้จักพึ่งตนเอง รวมทั้งการยอมรับนับถือตนเองและจากคนรอบข้าง ซึ่งส่งผลให้นักเรียนรู้จักการเลือกปฏิบัติหรือมีความพยายามที่จะปฏิเสธ ลด หลีกหนี อดทน หรือยอมรับสถานการณ์เพื่อจะป้องกันตนเองจากบุคคลและสถานการณ์ต่างๆ ที่จะนำไปสู่การเกี่ยวข้องกับการเสพติด ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้าน การเสพติด สอดคล้องกับภวีกา กลับประสิทธิ์ (2547: 71) ที่วิจัยพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทักษะชีวิตของนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะการรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ภูมิใจจุดดีด้อยของตนเอง ทำให้สามารถปรับตัว เข้ากับบุคคลอื่นได้ง่าย ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์วิกฤตได้ดี รวมถึงสามารถจัดการกับความเสี่ยงในการเสพติดด้วย ในแบบที่สองชุดตัวแปรปัจจัยด้านลักษณะความเป็นชาย และลักษณะความเป็นหญิง ส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้งนั้นสอดคล้องกับณัฐสุกานต์ ทองสนธิ (2549: 95) ได้ศึกษาพบว่า ลักษณะความเป็นชาย ลักษณะความเป็นหญิงมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งปัจจัยด้านลักษณะความเป็นชาย ซึ่งเป็นคุณลักษณะเกี่ยวกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งแสดงออกในลักษณะของความมีอำนาจในสังคม ความมีอิสระ ความกล้าหาญ ปกป้องตนเองได้ ความทะเยอทะยานและความเข้มแข็ง และปัจจัยด้านลักษณะความเป็นหญิงซึ่งเป็นคุณลักษณะเกี่ยวกับความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่สนับสนุนหรือเป็นผลดีต่อการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแสดงออกในลักษณะของความผูกพัน สุภาพอ่อนโยน เป็นมิตร มีลักษณะยอมตาม และให้ความ

สนใจตนเองและคนรอบข้าง จะเห็นได้ว่าปัจจัยทั้งสองด้านนี้ล้วนมีคุณลักษณะที่ส่งเสริมให้นักเรียน รู้จักปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โดยคำนึงถึงการไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งส่งผลให้นักเรียน สามารถเลือกปฏิบัติหรือมีความพยายามที่จะปฏิเสธ ลด หลีกหนี อดทน หรือ ยอมรับสถานการณ์เพื่อแก้ไขปัญหาที่มีแนวโน้มไปสู่การเข้าใจผิด การไม่ยอมรับ การโต้แย้ง การทะเลาะวิวาท ใช้วาจา ร่างกาย และอาวุธเข้าทำร้ายร่างกาย จิตใจ ของบุคคลอื่น โดยไม่เสียสัมพันธภาพ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง สอดคล้องกับทีเบ็ม (Bem, 1981: 354 – 364) กล่าวไว้ว่า ผู้ที่มีบทบาททางเพศแบบมีลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิงสูงทั้งคู่ นั้น จะสามารถผสมผสานความเข้มแข็งของชายและความอ่อนโยนของหญิงเอาไว้ จึงเป็นผู้ที่สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น ปรับได้ง่าย และประสบความสำเร็จในชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง ความฉลาดทางอารมณ์ บรรยากาศในครอบครัว ลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง ส่งผลต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเสพติด ดังนั้นถ้าต้องการให้นักเรียนมีความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง และด้านการเสพติดมากขึ้น ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยทั้ง 5 ด้านนี้แก่นักเรียน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการทั้ง 5 ด้านกับความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านอื่นๆ ที่กำลังมีผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของนักเรียนและวัยรุ่นในปัจจุบัน และอนาคต เพื่อดูว่าปัจจัยบางประการทั้ง 5 ด้านนี้จะส่งผลต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านอื่นๆ มากน้อยเพียงไร เช่น ความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการใช้สื่อทางอินเทอร์เน็ต ด้านการบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม และด้านการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่น่าจะส่งผลต่อความสามารถในการจัดการความเสี่ยงมากกว่านี้ เช่น อิทธิพลของเพื่อน อิทธิพลของสื่อ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2543). รายงานวิจัย เรื่อง ทักษะการจัดการของเด็กไทย คุณลักษณะ พฤติกรรมและ การส่งเสริม. กรุงเทพฯ: กองวิจัยทางการศึกษา กรมฯ.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2543). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศ กรมสามัญศึกษา.
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2543). คู่มือความฉลาดทางอารมณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กระทรวง.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2543). คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันเอดส์. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- ไชศรี คนจริง. (2537). ความหมายและความสำคัญของการจัดการ. เอกสารการสนชุดวิชาการ จัดการและการดำเนินการสหกรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จรรยา เกษศรีสังข์. (2537). วิถีเผชิญปัญหาของนักเรียนนายร้อยตำรวจ. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทิทิตา พฤกษานนท์. (2537, กรกฎาคม-กันยายน). พฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น. สงขลานครินทร์ เวชสาร. 12(94): 141-144.
- จารุณี ยิ่งสุข. (2552). การศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลความสามารถในการจัดการตนเอง ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 3. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เจนจิรา ใจมนต์. (2545). การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด ของ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอวานรนิวาส จังหวัดสกลนคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ฉวีวรรณ คล้ายนาค. (2544). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะชีวิตของหญิงให้บริการทางเพศที่มารับบริการใน โรงพยาบาล บางรักกรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ชลธิชา ศาลิคุปต์. (2535). กระบวนการพัฒนาและอรรถลักษณะของหญิงรักร่วมเพศ. วิทยานิพนธ์ สส.ม.(สังคมวิทยาศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ถ่ายเอกสาร.

- ณัฐสุกานต์ ทองสนธิ. (2549). *การศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุบางลักษณะที่มีต่อยุทธวิธีการเผชิญปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จังหวัดชลบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (วิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฐญา ผาดจันทิก. (2540). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิม. (2524). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิพย์วรรณ กิตติพร. (2545, กรกฎาคม – ธันวาคม). *วิกฤตคุณภาพคน : แนวทางในการแก้ไขและพัฒนา*. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 10(2): 40-46.
- ธนิณี เขียวอยู่. (2546). *พฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (สาธิตการสอนศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- ธีระ ชัยยุทธยรรยง. (2544, กุมภาพันธ์). "การเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง". *การศึกษา กทม.* 24(5) : 19-26.
- นงนุช โรจนเลิศ. (2533). *การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลตนเองของนักเรียนวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นพวรรณ บัวทอง. (2547). *ความเครียดต่อการฆ่าตัวตาย ความฉลาดทางอารมณ์ และความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ต้องขังชายเรือนจำกลางคลองเปรม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นริศว์ ปรารมภ์. (2539). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับลักษณะการเผชิญปัญหาของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2547). *รู้จักตนเองก่อนดีไหม*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ปัทมาวดี บุญยสวัสดิ์. (2536). *ผลของการใช้เกมและการละเล่นพื้นบ้านของไทยที่มีต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

- ปรีชา ธรรมมา. (2547, เมษายน). "การเห็นคุณค่าในตนเอง". *วารสารสารานุกรมศึกษาศาสตร์*. 32(4) : 48-53.
- ผ่องพักตร์ จีงวิมุตติพันธ์. (2541). *องค์ประกอบบางประการที่เกี่ยวข้องกับลักษณะความเป็นชายและความเป็นหญิงในวัยรุ่นหญิง*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พงษ์ ภาวิจิตร. (2549). *บริษัท ตัวเอง จำกัด*. กรุงเทพฯ: สุานมีเดีย เน็ตเวิร์ค.
- พนม เกตุมาน. (2550). *คลินิก-จิตประสาท*. สืบค้น เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2550. จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_78.html.
- พรทิพย์ จิตรธร. (2516). *ยาเสพติดให้โทษ*. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- พระครูสุนทรธรรมโสภณ. (พฤษภาคม – สิงหาคม 2547). *คุณภาพเด็กไทย : ล่มสลาย*. *สิรินธรปริทัศน์*. 5(12): 3-8.
- พิศิษฐ์ ตัณฑวณิช; และคนอื่นๆ. (2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านทักษะการจัดการ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ภวิกา กลับประสิทธิ์. (2547). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับทักษะชีวิตของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคดอนเมือง เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์; และคณะ. (2538). *คู่มือวิทยาการฝึกอบรม เรื่อง การสอนเจตคติและทักษะเพื่อป้องกันโรคเอดส์*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- รัตนภรณ์ พงสะมั่ง. (2547). *การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ สภาพแวดล้อมในวิทยาลัย บรรยากาศในครอบครัว กับวิธีเผชิญปัญหาของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2526). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.
- (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิควิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ลักขณา สริวัฒน์. (2545). *สุขวิทยาจิตและการปรับตัว*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วันเพ็ญ นุ้ยสุข. (2552). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วารี ธิระจิตร. (2530). *การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะครูศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกุล. (2536). *ศัพท์การบริหารจัดการ*. กรุงเทพฯ: เบี้ยฟ้า.
- วิลาศลักษณ์ ชวัลลสี. (2542, กันยายน). "การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงาน". *วารสารพฤติกรรมศาสตร์* 1(10): 37 – 52.
- วีณา วโรตมะวิชัย. (2530). *กลวิธีการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา*. เชียงใหม่: ภาควิชาประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วีระวัฒน์ บัณฑิตามัย. (2542, มกราคม- มิถุนายน). *เชาวน์อารมณ์ดัชนีวัดความสำเร็จในชีวิต*. *วารสารแนะแนวทางจิตวิทยาการศึกษา*. 2(2): 32.
- ศินภาพร แสงใส. (2548). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 4*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศรีสมร พุ่มสะอาด; และคนอื่นๆ. (2543). *รายงานการวิจัย เรื่องทักษะการจัดการของเด็กไทย คุณลักษณะ พฤติกรรม และการส่งเสริม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สมใจ ลักษณะ. (2529, มิถุนายน – กรกฎาคม). "เทคนิคการผสมผสานทักษะทางสังคมกับการฝึกตนเองเพื่อให้นักเรียนแก้ปัญหาส่วนตัวได้" *วารสารแนะแนว*. 20(105) : 14 -17.
- สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์. (2544). *กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน*. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สารานุกรมเสรี. (2550). *ความเสี่ยง*. สืบค้น เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2550. จาก <http://www.th.wikipedia.org/wiki/ความเสี่ยง.html>.
- (2550). *การจัดการความเสี่ยง*. สืบค้น เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2550. จาก <http://www.th.wikipedia.org/wiki/การจัดการความเสี่ยง.html>.
- สิทธิพงษ์ สุพรม. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะบางประการกับความสามารถในการจัดการของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกมล วิภาวีพลกุล. (2547, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). "รักตัวเองให้เป็นเห็นตัวเองให้ชัด". *Connect*. 22(1) : 37.

- สุขุมาล เกษมสุข. (2535). *การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุจิตรา อูสาหะ. (2542). *ความฉลาดทางอารมณ์*. เอกสารประกอบการบรรยาย. กรุงเทพฯ: โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพระยา.
- สุธรรม ธรรมรงค์วิทย์. (2542). *ความสัมพันธ์แบบหญิงรักหญิงในฐานะการต่อสู้ทางการเมือง*. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประเพณีสตรีศึกษาแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2550. จาก <http://www.google.com/>ผู้ชาย ผู้หญิง ธรรมชาติ หรือ สิ่งสร้างทางสังคม.html.
- สุภา อภิญญาภิบาล. (2550). *ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยบางประการกับความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพงษ์ ชูเดช. (2531). *ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต*. ปริญญานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรรณีย์ พุทธิศรี และชัชวาล ศิลปะกิจ. (2541, ตุลาคม – ธันวาคม). “การพัฒนาแบบสอบถาม The Five – Scale Test of Self – Esteem for Children Children ฉบับภาษาไทย”. *สมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*. 43(4) : 358-366.
- แสงอุษา โรจนานนท์ และกฤษณ์ รุยาพร. (2548). *กลยุทธ์สะกิดความเก่งเพื่อสร้างผู้นำสายพันธุ์ใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).
- เสถียร เหลืองอร่าม. (2525). *วิทยาการจัดการ*. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรื.
- สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2540). *แนวทางการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดความสามารถในการจัดการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คุรุสภา.
- อนันต์ นวลใหม่. (2549). *การศึกษาปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค (AQ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอ่างทอง*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2543). *Everest พาลูกค้นหาความนับถือตนเอง*. กรุงเทพฯ: ชันดำการพิมพ์.

- เอ็นวีร็อบเมนท์ แปซิฟิก. (2550). *การจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม*. สืบค้น เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2550. จาก <http://www.saftyhealthenvi.com>.
- Bar-On, Reuven. (1997). *Emotion Intelligence Quotient Inventory*: Technical manual. Toronto: Multi – Health Systems.
- Bem, Sandra L. (1981). Gender: Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing. *Psychological Review*. 88(4): 354 – 364.
- Coopersmith, S. (1967). *The Antecedents of Self – Esteem*. 2nd ed. California : Consulting Psychologist Press, Inc.
- Goleman, D. (1998). *Working with Emotion Intelligence*. New York: Bantam Book.
- Jarolimek, J. (1967). *Socail Study in Elementary Education*. New York: The Macmillan Company.
- Joyce, B.R. (1972). *New Strategies for Socail Edcation*. Chicago: Science Research Associates.
- Maslow, A.M. (1970). *Motivation and Personality*. New York: Harper & Row.
- Mayer, J.D.; & Salovey, P. (1997). What is Emotional Intelligence? In sluyter (Eds.) *Emotional Development and Emotional Intelligence*. New York: Basic Books.
- Pedhazur, Elazar J. (1997). *Multiple Regression in Behavioral Research*. Explanation and Prediction: Harcourt Brace college Publishers.
- Sears, R. R., and others. (1957). *Patterns of Child Rearing*. Evanston, Illinois: Row Peterson.
- WHO. (1997). *Life Skill Education for Children and Adolescents in School*. Geneva: Word Health Organization.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผลการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 7 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

ด้านการเกิดความขัดแย้ง			ด้านการเกิดอุบัติเหตุ		
ข้อ	IOC	r	ข้อ	IOC	r
1	1.00	.522	1	.80	.512
2	.80	.527	2	1.00	.499
3	.80	.344	3	1.00	.473
4	.80	.424	4	.80	.367
5	1.00	.607	5	.80	.377
6	.60	.574	6	.80	.506
7	1.00	.359	7	.60	.436
8	1.00	.308	8	.80	.342
9	.80	.369	9	.60	.409
10	.60	.256	10	.80	.257
11	.60	.376	11	.60	.451
12	.80	.603	12	1.00	.449
13	.80	.508	13	.60	.417
14	.60	.472	14	.80	.392
15	.60	.643	15	.60	.213
16	.80	.422	16	.80	.353
17	1.00	.572	17	.80	.384
18	.60	.288	18	.60	.497
19	.60	.342	19	.80	.486
20	.80	.567	20	.60	.458
ค่าความเชื่อมั่น		.753	ค่าความเชื่อมั่น		.714

ตาราง 7 (ต่อ)

ด้านการบริโภคสื่อลามก			ด้านการเสพสิ่งเสพติด		
ข้อ	IOC	r	ข้อ	IOC	r
1	.80	.479	1	.80	.488
2	.60	.448	2	.60	.330
3	.80	.431	3	.80	.226
4	.60	.539	4	.80	.296
5	.60	.353	5	.80	.454
6	.80	.493	6	.80	.538
7	.60	.424	7	.60	.452
8	.80	.458	8	.80	.467
9	.80	.334	9	.80	.451
10	.60	.355	10	.60	.489
11	.60	.290	11	.60	.372
12	.80	.562	12	.60	.386
13	.80	.455	13	.80	.426
14	.60	.303	14	.60	.342
15	.60	.298	15	.60	.497
16	.60	.470	16	.60	.376
17	.60	.299	17	.60	.466
18	.80	.344	18	.80	.383
19	.60	.303	19	.60	.374
20	.60	.553	20	.80	.365
ค่าความเชื่อมั่น		.861	ค่าความเชื่อมั่น		.932

ตาราง 8 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง		
ข้อ	IOC	r
1	.80	.615
2	.80	.581
3	.80	.698
4	.60	.678
5	.60	.492
6	.80	.628
7	.80	.507
8	.80	.577
9	.60	.392
10	.60	.387
11	.80	.383
12	.80	.427
13	.80	.475
14	.80	.354
15	.80	.347
16	.60	.329
17	.60	.321
18	.80	.291
19	.60	.237
20	.80	.346
ค่าความเชื่อมั่น		.775

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์

แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์		
ข้อ	IOC	r
1	.80	.347
2	.80	.243
3	.80	.343
4	.80	.297
5	.80	.353
6	.80	.491
7	.80	.407
8	.60	.448
9	.80	.512
10	.80	.445
11	.80	.369
12	.60	.281
13	.80	.278
14	.80	.452
15	.80	.252
16	.80	.341
17	.80	.350
18	.80	.339
19	.60	.409
20	.80	.410
ค่าความเชื่อมั่น		.629

ตาราง 10 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถามบรรยากาศใน
ครอบครัว

แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว		
ข้อ	IOC	r
1	.80	.537
2	.80	.619
3	.80	.625
4	.80	.666
5	.80	.516
6	.80	.478
7	.80	.392
8	.80	.404
9	.80	.319
10	.80	.452
11	.60	.355
12	.60	.447
13	.60	.290
14	.80	.435
15	.60	.324
16	.80	.299
17	.80	.529
18	.80	.252
19	.80	.392
20	.80	.260
ค่าความเชื่อมั่น		.683

ตาราง 11 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ค่าอำนาจจำแนก(r) ของแบบสอบถามบทบาททางเพศ

แบบสอบถามลักษณะความเป็นชาย			แบบสอบถามลักษณะความเป็นหญิง		
ข้อ	IOC	r	ข้อ	IOC	r
3	1.00	.632	2	1.00	.417
8	1.00	.380	4	1.00	.645
11	1.00	.320	5	1.00	.644
13	1.00	.412	7	1.00	.478
15	1.00	.617	9	1.00	.344
16	1.00	.412	10	1.00	.300
18	1.00	.634	14	1.00	.202
22	1.00	.321	19	1.00	.560
25	1.00	.486	20	1.00	.517
27	1.00	.546	23	1.00	.303
29	1.00	.582	24	1.00	.388
31	1.00	.406	28	1.00	.442
32	1.00	.525	30	1.00	.336
34	1.00	.545	35	1.00	.643
37	1.00	.600	36	1.00	.568
41	1.00	.648	39	1.00	.124
42	1.00	.513	40	1.00	.645
45	1.00	.565	44	1.00	.600
48	1.00	.540	46	1.00	.443
49	1.00	.543	50	1.00	.493
ค่าความเชื่อมั่น		.954	ค่าความเชื่อมั่น		.931
ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับ			.935		

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามความสามารถในการจัดการความเสี่ยง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่แท้จริงของนักเรียนเพียงช่องเดียว จาก 5 ระดับ ดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างมาก

จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
ตอนที่ 1 แบบสอบถามวัดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดความขัดแย้ง						
1.	ฉันสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนที่ไม่ถูกกันได้					
2.	การใช้ความรุนแรงเป็นวิธีแก้ปัญหาสุดท้ายที่ฉันจะใช้					
3.	เมื่อเกิดความขัดแย้งและถูกเพื่อนทำร้ายให้ทะเลาะวิวาท ฉันมักจะมีสติและไม่ค่อยยอมตามเพื่อน					
4.	เมื่อเพื่อนในกลุ่มเกิดความคิดเห็นไม่ตรงกัน ฉันมักเป็นผู้ไกล่เกลี่ยเสมอ					
5.	เมื่อเกิดความขัดแย้งหรือเข้าใจผิดกัน ฉันสามารถปรับความเข้าใจกันกับเพื่อนได้					
6.	ฉันมักใช้กำลัง ความรุนแรงเพื่อพิสูจน์ศักดิ์ศรี					
7.	ฉันสามารถอยู่หรือทำกิจกรรมร่วมกับคนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกันได้					
8.	ฉันสามารถทำให้เหตุการณ์ที่กำลังบานปลายใหญ่โตกลายเป็นเรื่องเล็กได้					
9.	เมื่อเกิดความผิดพลาดหรือไม่เข้าใจกันระหว่างเพื่อน ฉันจะอธิบายเหตุผลและรับฟังเหตุผลจากเพื่อนเพื่อให้เข้าใจกันได้					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
10.	ถ้าเพื่อนมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนต่างห้องหรือต่างสถาบันฉันจะร่วมไปแก้แค้น โดยไม่สนใจว่าเป็นฝ่ายถูกหรือผิด					
11.	ฉันเลี้ยงที่จะไม่ออกไปนอกบ้านยามวิกาล					
12.	เมื่อรู้ว่าเพื่อนจะยกพวกตีกัน ฉันจะแจ้งให้ผู้ใหญ่ที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อจะได้ระงับความรุนแรง					
13.	เมื่อความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน ฉันจะรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นและหาข้อตกลงร่วมกัน					
14.	เมื่อฉันต้องทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนที่มีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ฉันจะไม่ให้เขามีส่วนร่วมในกิจกรรมใด ๆ เลย					
15.	เมื่อทำผิดหรือพูดจาด้วยอารมณ์ฉันเฉียวกับใครก็ตาม ฉันจะยอมรับผิด และขอโทษ					
16.	ฉันมักหลีกเลี่ยงที่จะพบเจอกับกลุ่มเพื่อนที่ชอบหาเรื่องชวนทะเลาะ					
17.	เมื่อเกิดปัญหาที่เกินกำลังความสามารถของฉันที่จะแก้ไขได้ ฉันจะปรึกษาครูหรือผู้ปกครอง					
18.	ทุกครั้งที่มีความคิดขัดแย้งกับเพื่อน ฉันจะไม่ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อน					
19.	เมื่อผู้ปกครองตักเตือน ฉันมักจะโต้ตอบและคิดว่าฉันโตแล้ว					
20.	เมื่อเกิดปัญหาความขัดแย้ง ฉันมักจะตั้งสติ มากกว่าที่จะโวยวาย					
ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเกิดอุบัติเหตุ						
1.	ฉันมักจะไม่ข้ามถนนบริเวณทางม้าลาย ทางข้ามถนน หรือสะพานลอยข้ามถนน เพื่อต้องการความรวดเร็ว					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
2.	เมื่อจำเป็นต้องเดินริมถนนที่ไม่มีทางเท้า (ฟุตบาท) ฉันจะเดินชิดขวาหรือเดินให้สวนทางกับรถ เพื่อให้มองเห็นรถที่แล่นผ่านมา					
3.	ถ้าต้องขับขึ้นหรือขึ้นท้ายรถจักรยานยนต์ ฉันจะสวมหมวกกันน็อค					
4.	ฉันจะไม่ข้ามถนนหากไฟจราจร(สำหรับรถ)เป็นสีแดง ถึงแม้ว่าถนนจะว่างก็ตาม					
5.	เมื่อต้องดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ฉันจะหลีกเลี่ยงการขับขี่ยานพาหนะต่างๆ					
6.	เมื่อถนนว่าง ฉันจะฝ่าสัญญาณไฟแดงทันที					
7.	หากมีโอกาส ฉันมักจะฝ่าฝืนกฎจราจร					
8.	ฉันจะศึกษาเส้นทางและตรวจสอบสภาพยานพาหนะก่อนเดินทาง					
9.	ฉันจะไม่เสียเวลาข้ามถนนตรงทางม้าลายหรือสะพานลอย เพราะเห็นว่าคนขับรถไม่กล้าชนคนข้ามถนนแน่นอน					
10.	ฉันระมัดระวังมากขึ้น เมื่อต้องใช้รถใช้ถนนในความมืดในยามค่ำคืน					
11.	ฉันมักจะขับขึ้นท้ายรถจักรยานยนต์ตามสบาย เพราะคิดว่าถ้าเกิดเหตุร้ายใหญ่เป็นฝ่ายผิดและจะต้องรับผิดชอบ					
12.	ฉันจะรัดเข็มขัดนิรภัยเสมอ ถึงแม้จะอยู่บนถนนที่ว่างและไม่มีตำรวจจราจร					
13.	ฉันขับขี่ยานพาหนะ ถึงแม้จะไม่มีใบอนุญาตขับขึ้น					
14.	เมื่อต้องจอดรถโดยสารประจำทางในที่ๆมีคนรอมากๆ ฉันจะออกไปยืนรอในถนนเพื่อจะได้ขึ้นรถก่อน					
15.	เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายฉันจะขึ้นสามล้อหรือตุ๊กตุ๊กกับเพื่อนหลายๆ คนโดยการนั่งซ้อนตักกัน					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
16.	ฉันมักจะศึกษาคู่มือการใช้งานใช้รถใช้ถนน เพื่อจะได้ปฏิบัติตามกฎจราจรได้ถูกต้อง					
17.	ฉันมักจะปฏิบัติตามกฎจราจรเพื่อความปลอดภัยของตนเองและเพื่อนร่วมทาง					
18.	ฉันไม่จำเป็นต้องเคารพกฎจราจร เมื่ออยู่ในช่วงเวลาเร่งรีบ					
19.	ฉันจะไม่นั่งไปในรถยนต์ที่คนเมาขับ					
20.	ฉันไม่จำเป็นต้องเคารพกฎจราจร เมื่อคิดว่าปลอดภัย					
ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการบริโภคสื่อลามก						
1.	เมื่อฉันได้รับภาพโป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์ทางอีเมล ฉันจะดูและส่งต่อเพื่อแบ่งปันเพื่อนๆ					
2.	ฉันมักจะเล่นอินเทอร์เน็ต เพื่อเข้าดูเว็บไซต์ที่มีการ Chat พูดคุยกันเรื่องลามก การมีเพศสัมพันธ์					
3.	ฉันจะปฏิเสธเมื่อเพื่อนชักชวนให้ดูวีซีดี / ดีวีดี ที่มีฉากโป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์					
4.	ฉันจะปฏิเสธเมื่อถูกคนขายชักชวนให้ซื้อวีซีดี / ดีวีดี ที่มีฉากโป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์					
5.	ฉันคิดว่าฉันโตพอที่จะดู ภาพ โป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์					
6.	เมื่อเพื่อนชักชวนให้อ่านหนังสือการ์ตูนที่มีภาพโป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์ ฉันไม่กล้าปฏิเสธ เพราะกลัวเพื่อนดูถูก					
7.	การดูภาพโป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์ เป็นเรื่องปกติของวัยรุ่นยุคใหม่					
8.	ฉันมักจะสรรหาเกมที่มีฉาก เรื่องราวกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศมาเล่น					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
9.	เมื่อได้รับข้อความที่มีเนื้อหากระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศผ่านทางโทรศัพท์มือถือ ฉันจะลบทิ้งทันที					
10.	ฉันมักจะดาวน์โหลดโลโก้ ภาพพิกหน้าจอเป็น ภาพโป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์					
11.	เมื่อได้รับภาพภาพโป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์ทางโทรศัพท์มือถือ ฉันจะลบทิ้งทันที					
12.	ฉันปฏิเสธที่จะดาวน์โหลดเกมที่มีฉากหรือเรื่องทางโทรศัพท์มือถือเมื่อมีข้อความส่งมาเชิญให้ใช้บริการดาวน์โหลด					
13.	ฉันมักจะเข้าห้องสนทนาทางอินเทอร์เน็ต(camfrog) ที่ผู้สนทนามักจะแต่งตัวยั่วชวนหรือโป๊เปลือย					
14.	เมื่อถูกชักชวนให้พูดคุยเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ขณะอยู่ในห้องสนทนาฉันจะออกจากห้องสนทนานั้นทันที					
15.	เมื่อเพื่อนๆ ชักชวนให้หนีเรียนเพื่อไปดูภาพยนตร์โป๊ ฉันจะไปทันที					
16.	ฉันมักจะดาวน์โหลดภาพโป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์มาเก็บไว้ดูและแลกเปลี่ยนกับเพื่อนเสมอ					
17.	ฉันมักจะค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับ หนังสือ นิตยสาร ภาพยนตร์โป๊					
18.	เมื่อพบหนังสือโป๊ ฉันจะไม่เปิดดู ถึงแม้จะไม่มีใครเห็นก็ตาม					
19.	ฉันมักจะจับกลุ่มเพื่อนๆ เพื่อพูดคุยเรื่องการมีเพศสัมพันธ์					
20.	ฉันมักใช้อินเทอร์เน็ตในการดูภาพโป๊ เปลือย ภาพการมีเพศสัมพันธ์					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
ตอนที่ 4 แบบสอบถามวัดความสามารถในการจัดการความเสี่ยงด้านการเสพติด						
1.	ฉันไม่กล้าปฏิเสธเวลาเพื่อนชวนให้ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์					
2.	ฉันคิดว่าการลองใช้สิ่งเสพติดเพียงครั้งคราวไม่ทำให้ติด					
3.	ฉันจะปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ลองเสพติด					
4.	ฉันลองสูบบุหรี่ตามแบบอย่างดารา นักร้องวัยรุ่น					
5.	เมื่อรู้สึกเครียดหรือมีปัญหา ฉันมักจะสูบบุหรี่เพื่อผ่อนคลาย					
6.	เมื่อมีเรื่องไม่สบายใจ ฉันจะใช้สิ่งเสพติด เพื่อให้ลืมเรื่องไม่สบายใจ					
7.	ฉันคิดเสมอว่า การลองเสพติดเป็นสิ่งที่ทำร้ายสำหรับวัยรุ่น					
8.	ฉันจะลองเสพติดตามคำชักชวนของเพื่อน เพื่อให้เพื่อนยอมรับ					
9.	ฉันจะลองเสพติดเพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ทันสมัย ทำให้ไม่ตกเทรนด์					
10.	เมื่อมีปัญหาฉันจะปรึกษาคนในครอบครัวมากกว่าจะพึ่งพายาเสพติด					
11.	ฉันสูบบุหรี่ และดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เพราะคิดว่าเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น					
12.	ฉันจะไม่เข้าใกล้แหล่งซื้อขายยาบ้า					
13.	เมื่อเห็นเพื่อนสูบบุหรี่ ฉันจะแยกตัวออกมาทันที					
14.	ฉันสูบบุหรี่ / ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เพื่อต้องการความเท่					

ข้อ	ข้อความ	จริง มาก ที่สุด	จริง มาก	จริง ปาน กลาง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
15.	ฉันมักค้นคว้าหาความรู้เรื่องโทษของการเสพติด ติดเพื่อให้อ่านรู้เท่าทันสิ่งเสพติด					
16.	ฉันคิดว่าฉันโตพอที่จะเลือกสิ่งเสพติด					
17.	ฉันสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เพื่อ ต้องการแสดงว่าฉันโตแล้ว					
18.	ฉันลองเสพติดเพราะฉันคิดว่าสามารถหยุดได้ เมื่อรู้สึกว่ใกล้จะติด					
19.	เมื่อต้องการความกล้า ความมั่นใจ ฉันจะเสพติด					
20.	เมื่อต้องการเรียกร้องความสนใจหรือประชดบุคคล ในครอบครัว ฉันจะหันไปเสพติด					

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่แท้จริงของนักเรียนเพียงช่องเดียว จาก 5 ระดับ ดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างมาก

จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.	ถ้าเลือกได้ฉันจะไม่เลือกเกิดมาเป็นตัวฉันเอง					
2.	ฉันภาคภูมิใจในความสามารถของตนเอง					
3.	ฉันรู้สึกภูมิใจในตนเองกับการเป็นที่รักของเพื่อนในห้อง					
4.	เมื่อเพื่อนๆ มีปัญหา มักจะมาขอคำแนะนำจากฉัน					
5.	แม้จะอยู่ท่ามกลางเพื่อนๆ แต่บางครั้งฉันก็รู้สึกเหงา					
6.	ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกคนสำคัญของครอบครัว					
7.	ฉันสามารถยอมรับความผิดพลาดที่เกิดจากการกระทำ หรือการตัดสินใจของตนเองได้					
8.	ฉันรู้สึกว่าฉันดี					

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
9.	ฉันรู้สึกอึดอัดใจเมื่อต้องทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อนๆ ในห้องหรือต่างห้อง					
10.	ฉันเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ					
11.	ฉันมักวิตกกังวลกับการกระทำของตนเองเสมอๆ					
12.	ฉันรู้สึกว่าไม่มีใครสนใจฉันเลย					
13.	ครอบครัวของฉันเป็นครอบครัวที่ดีที่สุดในครอบครัวหนึ่ง					
14.	ฉันรู้สึกว่าพ่อแม่ให้ความรักและยุติธรรมแก่ฉัน					
15.	ฉันคิดว่าความสำเร็จของฉันส่วนหนึ่งมาจากความเพียรพยายามของตัวเอง					
16.	เมื่อประสบปัญหาฉันมีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวง่าย ๆ					
17.	ฉันมักถูกชมว่า วางตัวได้ดีเหมาะสมกับกาลเทศะ					
18.	ฉันมีความสุขที่ได้ช่วยเหลือคนอื่น					
19.	พ่อแม่จะไว้วางใจในการทำหน้าที่ที่มอบหมายให้ฉันรับผิดชอบ					
20.	ฉันมักจะได้รับคำชมเชยจากครูว่าเป็นแบบอย่างที่ดีของการเอาใจใส่ด้านการเรียน					

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความฉลาดทางอารมณ์

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่แท้จริงของนักเรียนเพียงช่องเดียว จาก 5 ระดับ ดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างมาก

จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.	เวลาโกรธ ฉันรับรู้ได้ว่าเกิดอะไรขึ้นกับฉัน					
2.	ฉันบอกไม่ได้ว่าอะไรทำให้ฉันรู้สึกโกรธ					
3.	เมื่อถูกขัดใจ ฉันจะรู้สึกหงุดหงิดจนควบคุมอารมณ์ไม่ได้					
4.	ฉันสามารถคอย เพื่อให้บรรลุปเป้าหมายที่พอใจ					
5.	ฉันมักมีปฏิกิริยาโต้ตอบรุนแรงต่อปัญหาเพียงเล็กน้อย					
6.	เมื่อถูกบังคับให้ทำในสิ่งที่ไม่ชอบ ฉันจะอธิบายเหตุผลจนผู้อื่นยอมรับได้					
7.	ฉันรับรู้ได้เมื่อคนใกล้ชิดมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง					
8.	ฉันไม่สนใจกับความทุกข์ของผู้อื่นที่ฉันไม่รู้จัก					

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
9.	ฉันไม่ยอมรับในสิ่งที่ผู้อื่นทำต่างจากที่ฉันคิด					
10.	ฉันยอมรับได้ว่าผู้อื่นก็อาจมีเหตุผลที่จะไม่พอใจในการกระทำของฉัน					
11.	เมื่อรู้สึกไม่สบายใจ ฉันมีวิธีผ่อนคลายอารมณ์ได้					
12.	แม้จะมีภาระที่ต้องทำ ฉันก็ยินดีรับฟังความทุกข์ของผู้อื่นที่ต้องการความช่วยเหลือ					
13.	เมื่อทำผิดฉันสามารถกล่าวคำ "ขอโทษ" ผู้อื่นได้					
14.	ฉันยอมรับข้อผิดพลาดของผู้อื่นได้ยาก					
15.	ถึงแม้จะต้องเสียประโยชน์ส่วนตัวไปบ้าง ฉันก็ยินดีที่จะทำเพื่อส่วนรวม					
16.	ฉันรู้สึกลำบากใจในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อผู้อื่น					
17.	ฉันพอใจกับสิ่งที่ฉันเป็นอยู่					
18.	แม้จะเป็นงานยาก ฉันก็มั่นใจว่าสามารถทำได้สำเร็จ					
19.	เมื่อทำสิ่งใดไม่สำเร็จ ฉันรู้สึกหมดกำลังใจ					
20.	ฉันรู้สึกมีคุณค่าเมื่อได้ทำสิ่งต่างๆ อย่างเต็มความสามารถ					

ฉบับที่ 4 แบบสอบถามบรรยากาศในครอบครัว

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วพิจารณาว่า ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากน้อยเพียงใด และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติที่แท้จริงของนักเรียนเพียงช่องเดียว จาก 5 ระดับ ดังนี้

จริงมากที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนมากที่สุด

จริงมาก หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างมาก

จริงปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนปานกลาง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนค่อนข้างน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือการปฏิบัติของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
1.	เมื่อมีปัญหา สมาชิกในครอบครัวจะเป็นที่ปรึกษาที่ดีที่สุดของฉัน					
2.	สมาชิกในครอบครัวให้โอกาสฉันอธิบายหรือชี้แจงเหตุผลก่อนจะว่ากล่าวหรือลงโทษ					
3.	สมาชิกในครอบครัวแสดงความรัก ความห่วงใยต่อฉัน					
4.	เมื่อฉันกลับบ้านไม่ตรงเวลาจะถูกตำหนิซ้ำซาก ไม่รู้จบ					
5.	เมื่อฉันทำความผิด สมาชิกในครอบครัวมักจะพูดย้ำถึงความผิดพลาดที่ผ่านมาของฉันด้วย					
6.	ผู้ปกครองให้โอกาสฉันตัดสินใจด้วยตนเองในเรื่องส่วนตัว					
7.	เมื่อฉันมีปัญหาสมาชิกในครอบครัวจะช่วยผ่อนคลายความกังวล และช่วยกันแก้ไขปัญหา					

ข้อ	ข้อความ	จริงมากที่สุด	จริงมาก	จริงปานกลาง	จริงน้อย	จริงน้อยที่สุด
8.	สมาชิกในครอบครัวสนับสนุนและให้กำลังใจเพื่อให้ฉันประสบความสำเร็จ					
9.	สมาชิกในครอบครัวมักจะตำหนิ และเปรียบเทียบฉันกับคนอื่นเมื่อฉันล้มเหลว					
10.	ฉันมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ในครอบครัว					
11.	ผู้ปกครองไม่ไว้วางใจว่าฉันจะดูแลรักษาตัวเองได้					
12.	ผู้ปกครองห้ามไม่ให้ฉันคบเพื่อนต่างเพศ เพราะกลัวจะเสียการเรียน					
13.	ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้ฉันออกไปเที่ยวนอกบ้านตามลำพัง					
14.	สมาชิกในครอบครัวยอมรับในความสามารถของฉันทั้งที่ประสบความสำเร็จและล้มเหลว					
15.	ฉันรู้สึกอึดอัดกับกฎระเบียบในบ้าน					
16.	เมื่อผู้ปกครองอารมณ์เสียมักจะพาลมาลงกับฉัน					
17.	ฉันมักจะเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับโรงเรียนและเพื่อนๆ ให้สมาชิกที่ในบ้านฟังเสมอ					
18.	สมาชิกที่บ้านรู้จักเพื่อนสนิทของฉันทุกคน					
19.	สมาชิกในครอบครัวส่งเสริมให้ฉันร่วมกิจกรรมที่โรงเรียน					
20.	ฉันไม่เคยได้ทำกิจกรรมต่างร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเลย					

ฉบับที่ 5 แบบสอบถามลักษณะความเป็นชายและลักษณะความเป็นหญิง

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณานักเรียนมีลักษณะต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามมาน้อย
เพียงใด แล้วทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องขวามือของข้อความตามความเป็นจริงเพียงช่อง
เดียว

ตัวอย่าง ถ้านักเรียนคิดว่านักเรียนมีลักษณะ **เข้มแข็ง**

มากที่สุด ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 7
 มาก ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 6
 ค่อนข้างมาก ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 5
 ปานกลาง ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 4
 ค่อนข้างน้อย ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 3
 น้อย ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 2
 น้อยที่สุด ให้ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องหมายเลข 1

ข้อ	คุณลักษณะ	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด						
		7	6	5	4	3	2	1
1.	น่าเชื่อถือ							
2.	ชอบเอาใจผู้อื่น							
3.	กล้าหาญ							
4.	สุภาพนุ่มนวล							
5.	อ่อนโยน							
6.	เป็นมิตร							
7.	วาจาสุภาพเรียบร้อย							
8.	มีเหตุผล							
9.	ซื่อาย							
10.	เข้าใจผู้อื่น							
11.	มีความเป็นนักกีฬา							
12.	มีไหวพริบดี							
13.	ปกป้องความเชื่อของตนเอง							
14.	สนใจตนเอง							
15.	มีความสามารถในการนำผู้อื่น							

ข้อ	คุณลักษณะ	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด						
		7	6	5	4	3	2	1
16.	ทะเยอทะยาน							
17.	ไร้ความสามารถ							
18.	มั่นใจในตนเอง							
19.	ใจอ่อนขี้สงสาร							
20.	อ่อนไหวต่อความรู้สึก							
21.	มีระเบียบแบบแผน							
22.	ชอบการแข่งขัน							
23.	ร่าเริง							
24.	ไวต่อการรับรู้ความต้องการของผู้อื่น							
25.	หนักแน่น							
26.	ปรับตัวได้ดี							
27.	ความมีอำนาจเหนือผู้อื่น							
28.	รักและเอ็นดูเด็กๆ							
29.	กล้าแสดงออก							
30.	มีลักษณะยอมตาม							
31.	มีความเป็นอิสระ							
32.	กล้าเสี่ยงเมื่อถึงคราวจำเป็น							
33.	จริงใจ							
34.	เต็มใจเผชิญหน้ากับผู้อื่น							
35.	เห็นอกเห็นใจผู้อื่น							
36.	ชอบปลอบใจคนอื่น							
37.	มีความเป็นตัวของตัวเอง							
38.	เก็บความลับ							
39.	คล้อยตามผู้อื่น							
40.	ทะนุถนอม							
41.	เป็นผู้นำ							
42.	กระฉับกระเฉง							
43.	ไม่มีระบบ							

ข้อ	คุณลักษณะ	มากที่สุด ← → น้อยที่สุด						
		7	6	5	4	3	2	1
44.	พูดจาอ่อนหวาน							
45.	เข้มแข็ง							
46.	ความจริงรัก – รักดี							
47.	อวดดี							
48.	ตัดสินใจได้รวดเร็ว							
49.	พึ่งพาตนเองได้							
50.	อบอุน							

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

- อาจารย์ ดร.อุไร จักร์ตรีมงคล สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อาจารย์ ดร. สุวิมล กฤษณฤทธานนท์ ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อาจารย์ ดร.รณิดา เขยชุ่ม ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- อาจารย์ ดร. พนา จินดาศรี คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
- อาจารย์อรพรรณ ศิวรณ์ ครูชำนาญการพิเศษสาขาจิตวิทยา
โรงเรียนวัดยางสุธาราม

ประวัติย่อผู้วิจัย

